

Kungsörs kommun

KALLELSE

Datum
2020-08-18

Sammanträdande organ

Tid

Plats

Socialnämnden

Tisdagen den 25 augusti 2020, kl. 13.30

Hellqvistsalen, kommunhuset

Förslag till justerare:

Anders Frödin

Förslag till ersättare för justerare:

Per Strengbom

Förslag till tid och plats för justering:

Onsdagen den 26 augusti 2020, klockan 16.00
på kansliet

Ärende	Information	Dnr
1	• Information från förvaltningen	SN 2020/1
2	• Presentation av ny medicinsk sjuksköterska	
3	• Presentation av ny medarbetare, alkohol- och tobakshandläggare	
4	• Budget 2021 med plan 2022 - 2023	SN 2020/78
Ärenden till socialnämnden		
5	Ekonomisk uppföljning per den 31 juli 2020	SN 2020/3
6	Fördjupad samverkan - lägesrapport	SN 2017/179
7	Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd	SN 2020/110
8	Revidering av delegationsordning gällande LVU, från 1 juli	SN 2020/XX
9	Samlad redovisning av statistik, underlag – startskott för målarbetet	SN 2020/78
Anmälningssärenden		
10	Meddelanden delegationsbeslut	SN 2020/2
11	Meddelanden	
Övrigt		

Linda Söder-Jonsson
Ordförande

Socialnämnden

2020-08-25

§

Information från förvaltningen (SN 2020/01)

De viktigaste övergripande händelserna, för vård- och omsorg samt för individ- och familjeomsorg under augusti 2020 har sammanställts.

Beslutsunderlag

Följande handlingar utgör underlag i ärendet:

- Rapport 2020-08-17 – Periodens viktigaste händelser juni-juli 2020

Förslag till beslut

Socialnämnden lägger informationen till handlingarna.

Punkten kan komma att kompletteras muntligt vid sammanträdet.

Justerandes sign	Protokollsutdrag till Akten
Utdragsbestyrkande	

Kungsörs kommun

Sida 1 (1)

Datum
2020-08-17

Vår beteckning

Ert datum

Er beteckning

Adressat

Vår handläggare

Juni - juli månads viktigaste händelser

Övergripande

- ✚ Utveckling av ekonomistyrning utifrån effektiviseringsarbete
- ✚ Förslag till gemensam förvaltningsövergripande administrativ organisation
- ✚ Arbete med budget 2021 – 2023 samt delårsrapport har präglat månadsens arbete

Vård och omsorg

- ✚ Enhetschef hemtjänst slutat
- ✚ MAS började sin anställning 1/7, samverkan med Arboga
- ✚ Fortsatt arbete för fortlevnad rutiner runt Covid-19

Individ- och familjeomsorg

- ✚ Aof har avslutat de rekryteringar som har pågått under våren, två arbetsmarknadskonsulenter och en socialsekreterare.
- ✚ Öppenvården har under juli avslutat sin första gruppbehandling i samarbetet med KAK – 12 stegs behandling.
- ✚ Rivningsarbetet med fastigheten Turistens bottenvåning pågår sedan juni månad.

Socialnämnden

2020-08-25

§

Presentation av ny medarbetare, medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS)

Nämnden hälsar ny medicinskt ansvarig sjuksköterska Mikael Wiröstrand välkommen till Kungsörs kommun.

Han presenterar sig och sin bakgrund.

Justerandes sign	Protokollsutdrag till
Utdragsbestyrkande	

Socialnämnden

2020-08-25

§

Presentation av ny medarbetare, alkohol – och tobakshandläggare

Nämnden hälsar ny alkohol – och tobakshandläggare Jesper Pellgaard välkommen till Kungsörs kommun.

Han presenterar sig och sin bakgrund.

Justerandes sign	Protokollsutdrag till
Utdragsbestyrkande	

Socialnämnden

2020-08-25

§

Budget 2021 med plan 22-23 (SN 2020/78)

På kommunstyrelsens senaste budget- och bokslutsberedning redovisades åtgärder och dess konsekvenser för att nå budget i balans utifrån 2020 års budget med tillägg fyra miljoner i resultat- och utjämningsreserven (RUR) och uppräknat till 2021 års nivå vad gäller löner och priser.

Nästa budgetberedning är den 31 augusti.

Beslutsunderlag

Följande handlingar utgör underlag i ärendet:

- Utkast till budget 2021 plan 22-23

Förslag till beslut

Socialnämnden tackar för informationen

Justerandes sign	Protokollsutdrag till Akten
Utdragsbestyrkande	

Kungsörs kommun

Uppdrag från
budgetberedning till
beredningen i augusti:
Årsplan 2021
med plan för 2022-2023

Bakgrund

Vid budgetberedning 15/6 2020 fick nämnderna i uppdrag att presentera en budget för 2021 utifrån förutsättningarna att räkna upp 2020 års budget med löner och priser för 2021, lägga till RUR och därefter minska budgeten med 2 %, se nedan.

	Ram 2021	RUR	Totalt	-2%	Ram 2021
KS	76 797	1000	77 797	1 556	76 241
SN	259 664	4000	263 664	5 273	258 391
BUN	250 759	1000	251 759	5 035	246 724

För socialnämndens del innebär detta uppdrag att verksamheten ska klaras med en minskad ram med 5 273 tkr utifrån 2020 års budget bara vad gäller löne- och prisökning. På annat sätt kan beskrivas att det innebär ett behov av att minska bemanningen med ca 10 årsarbetare utifrån 2020 års nivå för att klara uppdraget budget 258 391 tkr för 2021 samtidigt som nämnden har stora volymökningar.

Förutsättningar inför 2021

Nämnden har stora utmaningar utifrån kraftiga volymökningar inom äldreomsorgen, Covid-19:s påverkan på stora delar av IFO:s verksamheter samt utmaningarna inom LSS-verksamheten till följd av de externa placeringar verksamheten tvingas bevilja p.g.a. elevernas möjlighet till fria skolval som gör att ungdomar som tillhör en personkrets inom LSS i stor utsträckning väljer specialskolor som innebär mycket långa och kostsamma placeringar. Hur Covid-19 kommer att slå mot VOO-verksamheten under 2021 är för tidigt att uttala sig om men förhoppningen är att ett vaccin ska finnas på plats under kommande år.

Äldreomsorgen

Volymökningarna av antalet personer 80 år och äldre innebär ett behov av ytterligare platser inom SÄBO och ytterligare ett antal personer med behov av hemtjänst. En procentuell uppräknig av behoven innebär ett behov av 16 bostäder inom SÄBO och ytterligare ett 20-tal nya personer med behov av hemtjänstinsatser till en beräknad kostnad på 13 800 tkr.

Under 2021 kan en boendeenhet med 12 bostäder tas i bruk genom förändrat arbetssätt, dvs genom en satsning på hemtjänstinsatser samt förebyggande och rehabiliterande insatser.

20-06-10 stod 13 personer i kö till SÄBO. Väntetiden i antal dagar för inflytt på SÄBO var 2016 19 dagar, 2017 mättes det inte, 2018 var väntetiden 69 dagar och 2019 var väntetiden 108 dagar. Beslut ska verkställas inom 3 månader, dvs inom 91 dagar. Dessa siffror indikerar att vi behöver öppna en ny boendeenhet så snart reoveringen av Södergården är färdigställd. Det är inte möjligt att öppna en ny boendeenhet utan förstärkning av personella resurser.

En komplikation av Covid-19 är att vi inte kunnat verkställa växelvård som avlastning för dem som vårdar en anhörig hemma. De är nu trötta, trots att vi i juni kunnat öppna växelvård under halva månaden på Tallåsgården, att fem personer söker SÄBO för sina makar. Biståndshandläggarna motiverar dem att efter en veckas vila orka ett tag till men de tycker att en veckas avlastning är allt för kort. Efter semesterperioden kommer vi ha möjlighet att

erbjuda avlastningsplatser under hela månaden men vi befarar alltså ett ännu större antal i kö till SÄBO.

Samma dag stod 59 aktivt sökande i kö till Trygghetsboende vid en åldersgräns om 75+. Om vi kan få bemanning till 12 bostäder i SÄBO och 30 bostäder i Trygghetsboende kan en flyttkedja startas och ca 30 – 40 bostäder frigöras. Det möjliggör inflyttning av nya familjer till kommunen eftersom de flesta 70 + bor i villor, 790 hushåll. 737 hushåll bor i ägda villor vilka kan försäljas till billigare pris än nybyggnation vilket kan möjliggöra för yngre barnfamiljer att ha råd köpa villa.

I tabellen nedan redovisas boendeformen för de invånare i Kungsör som är mellan 70 och 79 år.

Ålder	Boendeform	Antal personer
70 -79	Småhus, hyresrätt	22
	Småhus, bostadsrätt	31
	Småhus, äganderätt	737
	Flerbostadshus, hyresrätt	171
	Flerbostadshus, bostadsrätt	12

Nämnden har äskat 9 600 tkr och ställt krav på förvaltningen att effektivisera verksamheten med 1 500 tkr, genom att satsa på förebyggande och rehabiliterande insatser, vilket innebär ett nettoäskande på 8 100 tkr till äldreomsorgen. Detta äskande inkluderar 2 000 tkr till projektet ”Heltid som norm”.

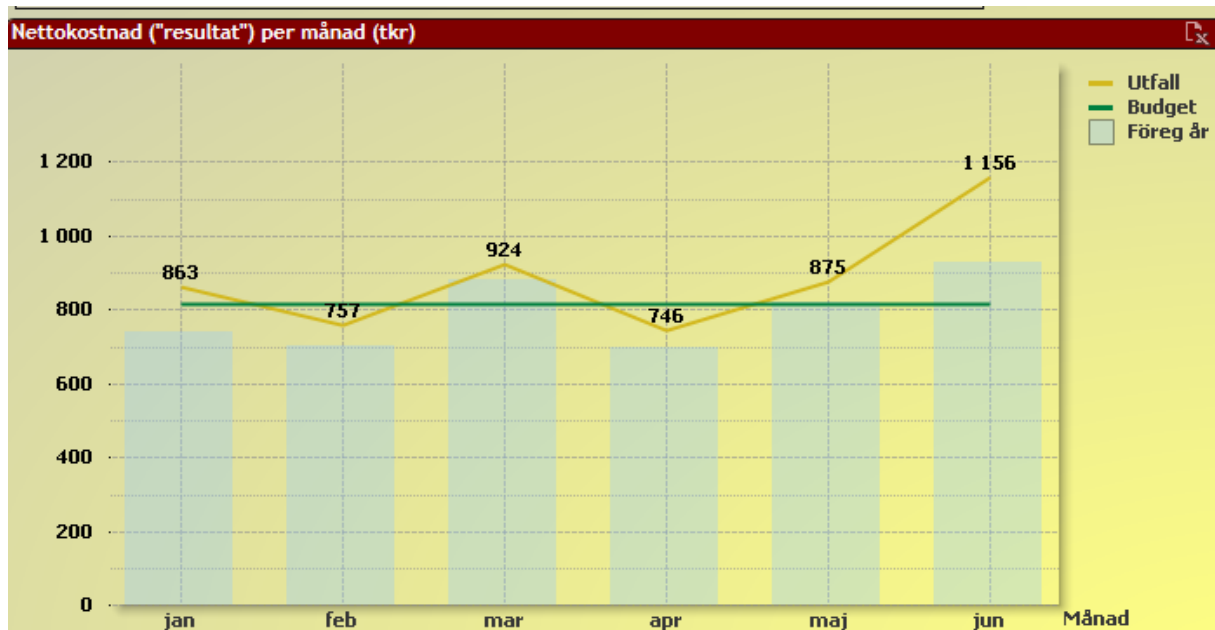
De äskade medel innebär att ytterligare 5 700 tkr skulle behövas till verksamheten om inte effektivare arbetssätt utvecklas.

Individ- och familjeomsorgen

Arbetslösheten i Kungsör har enligt Arbetsförmedlingens statistik under Corona pandemin utvecklats enligt följande:

	Mars	April	Maj	Juni
Alla	10,2 %	10,7 %	11,6 %	12,6 %
18 – 24 år	14 %	16,1 %	16,3 %	21,2 %
Utrikes födda	31 %	31,6 %	33,4 %	34,4 %
Inrikes födda	5 %	5,5 %	5,9 %	7 %

Hur denna ökning av antalet arbetslösa personer kommer att påverka behovet av försörjningsstöd är svårare att prognostisera då flera arbetslösa har a-kassa under den första tiden av arbetslöshet. Dock är de så att krisen på arbetsmarknaden till följd av pandemin i första hand påverkat ungdomsgruppens arbetslöshet vilka troligen inte fullt ut är försäkrade. Vi kan redan se en ökning av försörjningsstödet och förbrukningen under första halvåret uppgår till ca 500 tkr mer än budgeterade medel och en bedömning är att försörjningsstödet kommer att påverkas i hög grad även de kommande åren. Ett antagande är att behovet kommer att öka med minst 2 000 tkr 2021 i förhållande till 2020 års budget.

En omorganisation av IFO:s arbetsmarknadsverksamhet har startats vilket inneburit att en översyn av åtgärder/insatser där deltagares både nuvarande och kommande behov har gjorts. Syftet med omorganisationen är att helt fokusera på en individuell planering för varje anvisad deltagare. Enheten förflyttar fokus från "sysselsättning" till "förändring" där hänsyn tas till individers hela situation på så sätt att inte enbart avsaknaden av ett arbete aktualiseras. För att komma åt orsaken till att människor inte förändrar sin situation med egen kraft räcker det inte att "sysselsätta" individen i exempelvis en praktik. För att möta individers behov behöver man möjliggöra reflektion, väcka motivation och stödja i att koordinera samtidiga insatser och kontakter.

Detta har medfört att flera insatser förändras, tagits bort eller lagts till och har inneburit att klienter antingen förflyttats mellan åtgärder eller återremitterats till beställaren då behovet legat utanför det kommunala arbetsmarknadsuppdraget. Ett sjunkande antal individer i kommunala arbetsmarknadsåtgärder är en effekt utifrån uppdrag att effektivisera genom att fokusera på rätt målgrupp och på förändringsarbete dvs. dels utifrån denna omorganisation men framförallt utifrån Arbetsförmedlingens omställningsarbete och förändrade uppdrag.

Det förändrade arbetssättet bedöms dock vara mer effektivt då det fokuserar på varje persons behov och inte bara på att personen ska vara sysselsatt. Arbetssättet är mer effektivt och kommer troligen bidra till att minska verksamhetens kostnader, ev. kan arbetssättet på sikt leda till att personalstaten kan minska med en årsarbetare.

Placeringar barn- och unga, vuxna samt skolungdom LSS

Under årets första månader har kostnaderna både för barn- och ungdomsvård samt vuxenvård ökat markant jämfört med de sex första månaderna 2019 medan kostnaderna för skolungdom LSS minskat och ligger de första 6 månaderna ca 500 tkr under budget.

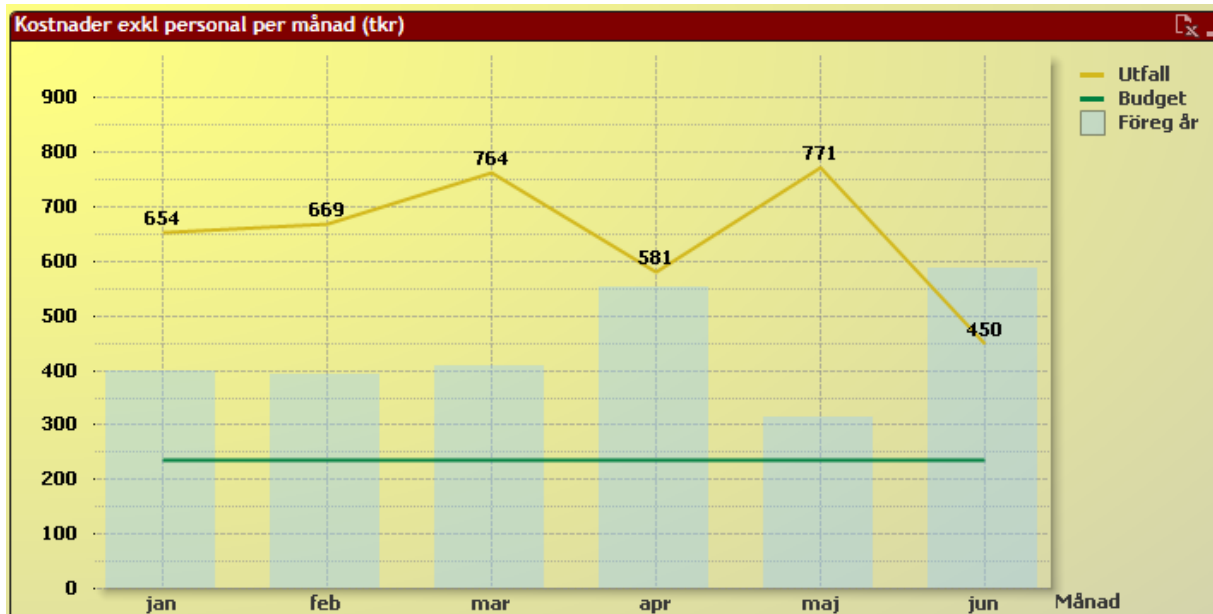
Både vad gäller barn och ungdomsvård samt internat skolungdom LSS har budget höjts för att bättre anpassas till 2019 års förbrukning. Av någon anledning har så inte skett vad gäller vuxenvården där budget ligger långt under 2020 års förbrukning. Det behöver justeras inför 2021. Även om budget för barn och unga justerats så görs ett stort underskott även för denna vårdform. De stora underskotten inom IFO:s placeringar och även utfall i förhållande till 2019 års utfall indikerar att pandemin påverkat personers vårdbehov både utifrån ökat missbruk,

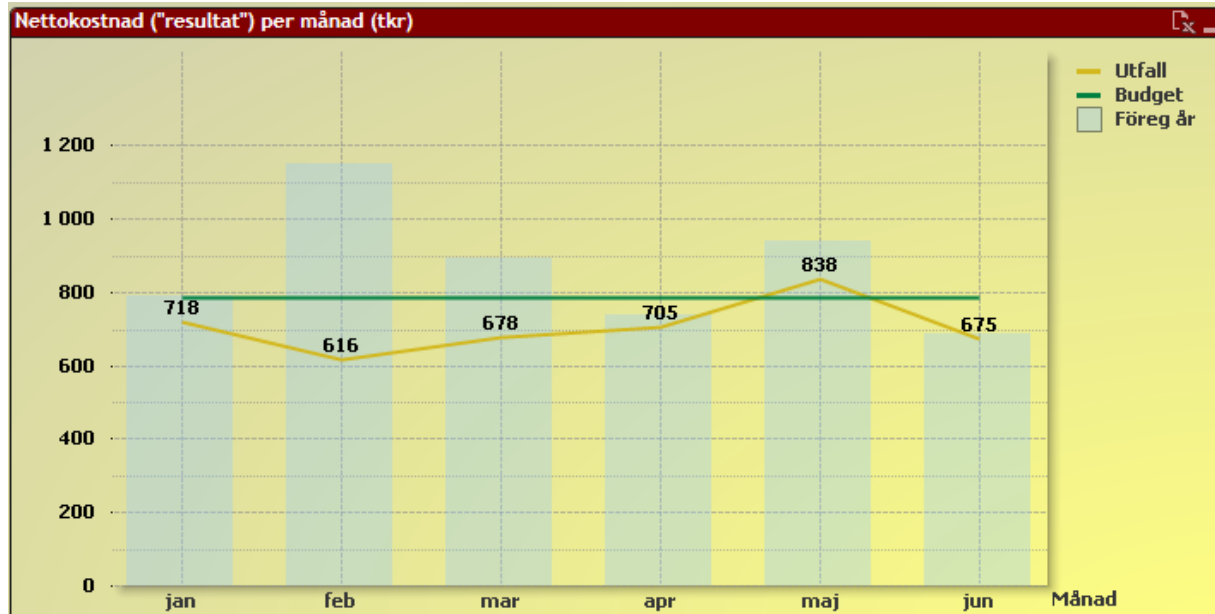
psykisk ohälsa och oro i familjesituationen. Detta förhållande kommer troligen fortsätta under 2021 varför kostnaderna troligen inte kommer att minska kommande år.

Barn och ungdomsvård

Vuxenvård

Konsekvenser av den ram som presenterades på budgetberedning 15/6 2020.

Om verksamheten får en ram för 2021 som ligger drygt 5 000 tkr under 2020 års budget kommer det att innebära stora påfrestningar. Alla behov invånarna i Kungsör har kommer inte att kunna tillgodoses då det inte finns möjligheter att möta den volymökning vi står inför med mindre resurser.

En ny boendeenhet på Södergården kommer inte att kunna öppnas då vi inte kan anställa personal. Vi har redan flera personer i kö till SÄBO och om beslut inte kan verkställas inom tre månader kan kommunen komma att tilldelas vite på upp till 1 000 tkr.

Behoven som ska tillgodoses på SÄBO måste också i så fall tillgodoses inom hemtjänsten för personer i behov av hjälp måste ges insatser och avslag kan inte ges till följd av att pengar saknas. Kostnaden kommer dels att uppstå inom hemtjänsten dels kan kommunen dömas till vite om inte tillräckligt många platser finns för att verkställa beslut inom SÄBO.

På samma sätt kan inte heller avslag ges vare sig på försörjningsstöd eller placeringar av barn unga och vuxna med anledning av att pengar saknas om behoven är väl dokumenterade.

Nämnden kan i och för sig fatta beslut om att alla insatser som inte avser tvångsvård ska verkställas i den egna öppenvården. Detta är dock inte förenligt med lagstiftningen och vid ett ev överklagande kommer den enskilde att få rätt till de insatser som det finns behov av. Vi utvecklar dock verksamheten så att så många behov som möjligt kan ske inom den egna öppenvården vilket förhoppningsvis leder till att kostnadsnivån för externa köp kan minskas.

Nämnden arbetar med ett flertal effektiviseringsåtgärder som alla på sikt kommer att leda till att kostnadsutvecklingen bromsas. Men effektiviseringarna kommer inte att ge effekt på så kort tid och kan inte heller leda till att de kraftigt ökade volymerna kan utföras med mindre resurser än dagens nivå.

Konsekvenser av uppdraget att klara 2021 års verksamhet utifrån 2020 års nivå uppräknar med priser och löner och reducerat med 2 %.

Förvaltningen redovisade ett behov av ramförstärkning med 15 425 tkr efter den redan beslutade effektivisering om 2 %, dvs. 5 675 tkr vilket innebär

- Kan inte öppna 12 platser SÄBO
- Måste klara kraftigt ökade volymer med 10, 5 åa mindre än 2020
- De äskade 15 425 tkr innebär att förvaltningen har ett behov motsvarande 31 åa
- Klarar inte lagkraven

Nämnden har uppdragit till förvaltningen att arbeta smartare för att på så sätt frigöra resurser och dämpa kostnadsökningen. Nytt ”äskande” presenteras nedan. Budgetberedningen måste vara införstådd med att nämnden har att verkställa de beslut som fattas varför detta är ett mycket tufft uppdrag som det är långt ifrån säkert att det i sin helhet kan genomföras.

Äskanden 2020 – 2021

Äskanden	Påverkan kostnad 2021	Nytt äskande till 2021	Nya effektiviseringar
Heltid som norm, heltid endast då vakanser uppstår	2 000 000	0	-2 000 000
Ökat antal äldre inom hemtjänst, usk, ssk, at och ft	2 600 000	2 000 000	-600 000
Ökat behov SÄBO 12 nya platser	5 000 000	4 000 000	-1 000 000
Nytt Trygghetsboende, 30 respektive 10 platser, totalt 40 platser - 2022			
Lokal till arbetsmarknadsverksamheten	600 000	600 000	
Effektivare lokalutnyttjande			
Omställning till demensplatser på SÄBO	100 000	0	-100 000
Försörjningsstöd ökad volym bl.a. pga omställning AF samt läget corona	2 000 000	1 500 000	-500 000
Socialekreterare försörjningsstöd	600 000	0	-600 000
Skyddsplaceringar - omfördelar pengar från internat skolgång	2 000 000	1 000 000	-1 000 000
Externa placeringar barn unga och vuxna, SOL och LSS	2 700 000	1 700 000	-1 000 000
Nytt Trygghetsboende, skjuts till 2022			
Rehabiliterande arbetssätt, skjuts till 2022			
Kompensation RUR	4 000 000	4 000 000	4 000 000

Effektiviserande rehabiliterande insatser	- 1 500 000	0	
Införande av välfärdsteknik	-175 000	0	
Effektivisering	- 4 000 000	-4 000 000	-4 000 000
Summa	15 425 000	6 000 000	6 000 000
Total effektivisering	-5 675 000	-12 000 000	-12 000 000
Totalt	15 425 000	9 000 000	6 000 000

Socialförvaltningen	Av. tid (år)	Investeringsbeslut	Investeringsplan			Summa Nettoutgift
		2020	2021	2022	2023	
Investeringar i anläggningar						
IT-infrastruktur	5	350 000				350 000
Delsumma anläggningar		350 000	0	0	0	350 000
Investeringar i inventarier						
Dig f trygghet	7	600 000		180 000	240 000	1 020 000
Dig f självständighet	5		150 000			150 000
Dig f delaktighet	5			150 000		150 000
Dig f hälsa o aktivitet	5	175 000				175 000
Arbets tekniska hjälpmedel	10	120 000	100 000	100 000		320 000
Taklyftar Gläntan	15	300 000				300 000
Verksamhetssystem	10	1 000 000				1 000 000
Inventarier Södergården	15		1 000 000			1 000 000
Inventarier IFO	15		300 000			300 000
Inventarier AOF)	15		250 000			250 000
Delsumma inventarier		2 195 000	1 800 000	430 000	240 000	4 665 000
Summa investeringar		2 545 000	1 800 000	430 000	240 000	5 015 000

Socialnämndens investeringar har i flera fall inte genomförts under 2020 utan har skjutits på framtiden. Orsakerna till detta är två, dels har det till följd av Corona pandemin varit svårt att verkställa vissa av de beslutade investeringarna dels har vi beslutat att skjuta fram investeringar och därigenom förskjutit driftskonsekvenserna framåt ett år. Förvaltningen måste för kommande år fokusera på att införa flera digitala hjälpmedel då dessa kommer att bromsa kostnadsutvecklingen.

De av kommunfullmäktige beslutade investeringar som vi kan skjuta på framtiden är rödmarkerade. Vi kommer dock under hösten att göra vissa investeringar i digitala hjälpmedel som pilotprojekt för att utreda hur de bromsar kostnadsutvecklingen men vi kommer inte att göra över med de beslutade 600 tkr för trygghet eller de 175 tkr för självständighet. Men som ovan skrivits är behovet av investeringar i digitala hjälpmedel av stor vikt framöver. Inte heller kommer de 1 000 tkr som avsatts för nytt verksamhetssystem att tas i bruk under 2020 då upphandlingen dragit ut på tiden, nytt verksamhetssystem kommer att införas 2021. Även om driftskonsekvenserna av investeringarna skjuts till 2022 kan inte driftsramen minskas då nämnden inte fått ramhöjning för denna kostnad.

Effektiviseringar

Förvaltningsledningen arbetar med att hitta nya och mer kostnadseffektiva arbetssätt för att möta de ökade behoven. En översyn av organisationens behov av funktioner/tjänster pågår därför och ett förändringsarbete för att bemanna med rätt kompetens har påbörjats.

Under 2020 kommer vi att göra ett pilotprojekt inom hemtjänsten med trygghetskamera, s.k. Nattro, och med digital medicindispenser för att brukare ska kunna klara sin medicinhantering själv. Om detta faller väl ut kommer detta att kunna skalas upp för att effektivisera arbetet ytterligare.

Vi prioriterar arbetet med förebyggande och rehabiliterande åtgärder för att minska behov av mer omfattande insatser. Detta gäller utvecklingsarbetet både inom vård och omsorg samt individ- och familjeomsorg.

Inom äldreomsorgen har vi infört Trygg och säker hemgångsrehabilitering som ett pilotprojekt och efter att erfarenheterna från detta projekt summerats har nu inriktningen ändrats och permanentats som en del av hemtjänstens utbud. Under nuvarande situation har arbetet dock pausats då all kraft går till att vårda och förhindra smittspridningen. Detta arbetssätt leder till frigörandet av 12 lägenheter i Södergården som kommer att bli en ny boendeenhet efter att renoveringen avslutats. Vidare har ett projekt inom demensvården följts upp och beslut har fattats om att denna verksamhet ska permanentas, det innebär att en särskild arbetsgrupp kompetensutvecklats inom demensvården och som följer brukarna under hela vårdkedjan. Denna verksamhet har samordnats med demensboendet Lärkens verksamhet.

Ombyggnationen av Södergården innebär att vi rustar för att kunna ta emot personer med demenssjukdomar i hela Södergården då boendeenheterna kommer att ha ett minskat antal boenden på varje enhet.

Inom verksamheten för funktionsvariationer pågår ett utvecklingsarbete där verksamheten byggs upp i tre nivåer utifrån brukarnas funktionsnivå både inom boendeenheterna och i den dagliga sysselsättningen. Detta möjliggör att verksamheten på ett bättre sätt kan anpassas till brukarnas behov.

Arbetsmarknad och försörjning har tillsammans med daglig verksamhet ett uppdrag att *”Utveckla kedjan från sysselsättningsåtgärder till arbetsmarknadsåtgärder”* i en gemensam arbetsprocess. Syftet är att deltagaren, oavsett typ av funktionsnivå och beslut, på ett smidigt sätt i socialförvaltningen, ska kunna erbjudas individuellt anpassade insatser som ska syfta till en ökad självständighet och i de fall det är möjligt, även en egen försörjning.

Inom Öppenvården har samverkan inom Västra Mälardalen inneburit att kommunerna gemensamt kan erbjuda fler och mer kvalificerade insatser. Bl.a. har en behandlingsverksamhet men 12-stegs program startats i Arboga.

Enheten har dessutom ett uppdrag att utveckla sin verksamhet så att insatser utvecklas för att kunna erbjuda både tidiga och samordnade insatser både vad gäller barn och unga samt vuxna. En bostadssocial samordnare har anställts för att hjälpa bostadslösa att etablera sig på

bostadsmarknaden och kunna få egna kontrakt och för att minska risken för vräkning för de hyresgäster som inte kan leva upp till de krav som ställs. Insatser har dessutom utvecklats tillsammans med skolan för att arbeta förebyggande och i ett tidigt skede med samordnade insatser. Ett behandlingsprogram är också uppbyggt för att möta barn och unga med missbruks- eller drogproblematik, Odin.

Prioriteringar inför 2021

Utifrån rådande situation med ett så stor ökning av personer 80 år och äldre behöver prioriteringar ske till äldreomsorgen.

En prioritering av förebyggande och rehabiliterande inriktning behövs både inom vård- och omsorg samt individ- och familjeomsorg. Här kan man redan nu i spåren av pandemin se behov att satsa på det suicidpreventiva arbetet inom ramen för öppenvården och i linje med regionens överenskommelse kring psykisk hälsa.

Utrednings- och öppenvårdsinsatser behöver prioriteras för att möta ett ökat antal personer med psykisk ohälsa, personer som utsätts för våld i nära relationer och ett förmodat ökat antal personer med missbruksproblematik.

Försörjningsstöd och arbetsmarknadsinsatser kommer att ställas inför stora utmaningar och en satsning på dessa verksamheter måste ske. Integrationen ses som en nyckelfråga då så många av de utrikesfödda är arbetslösa i Kungsörs kommun. Den totala arbetslösheten uppgår i mars till 10,2 %. För utrikes födda är motsvarande siffra 31 % och för unga 14 %. (OBS! junisiffrorna redovisas i tabell ovan)

Socialnämnden

2020-08-25

§ 5

Budgetuppföljning per den 31 juli 2020 (SN 2020/03)

Socialchef Lena Dibbern redogör för det ekonomiska läget per 31 juli 2020.

Punkten presenteras vid sammanträdet.

Förslag till beslut

Socialnämnden tackar för presentationen

Justerandes sign	Protokollsutdrag till Akten
Utdragsbestyrkande	

Socialnämnden

2020-08-25

§

Lägesrapport fördjupad samverkan (SN 2017/179)

Rapport lämnas muntligt vid sammanträdet.

Förslag till beslut

Socialnämnden tackar för lägesrapporten

Justerandes sign	Protokollsutdrag till Kommunstyrelsen, akten
Utdragsbestyrkande	

Socialnämnden

2020-08-25

§

Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd (SN 2020/110)

Nuvarande riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd är från 2015. Förvaltningen har tagit fram ett nytt förslag till nya riktlinjer.

Syftet med riktlinjerna är att personer som ansöker om ekonomiskt bistånd i kommunen ska ges lika behandling när det gäller såväl bidragsnivå som förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd samt insatser för att den sökande ska finna vägar till egen försörjning.

Riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd ska ge stöd och vägledning i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen samt i de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras.

Vid nämndens sammanträde i maj 2020 beslutades att utkastet till riktlinjer skulle korrigeras bland annat i punkterna 8.3, 12.3 och 16.4.1. Nu är detta gjort och riktlinjerna är redo för beslut.

Beslutsunderlag

Följande handlingar utgör underlag i ärendet:

- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse 2020-05-29 med bilaga
- Förslag till ändringar i riktlinjerna 2020-08-11

Förslag till beslut

Socialnämnden antar socialförvaltningens förslag till Riktlinjer för ekonomiskt bistånd med de föreslagna ändringarna.

Riktlinjerna ersätter tidigare riktlinjer antagna av socialnämnden den 18 augusti 2015, § 84

Justerandes sign	Protokollsutdrag till Akten, Christer Zegarra Eriksson
Utdragsbestyrkande	

Kungsörs kommun

Sida 1 (1)

Datum
2020-08-11

Vår beteckning

Ert datum

Er beteckning

Adressat

Vår handläggare
Christer Zegarra Eriksson

Revidering av stycken i riktlinjer för ekonomiskt bistånd (2020) i enlighet med nämndens uppdrag

8.3 Sparmedel

I de fall man söker ekonomiskt bistånd för första gången ska alla former av sparmedel vara förbrukade för att en eventuell rätt till ekonomiskt bistånd ska föreligga. Sparmedel som planering av inköp av vinterkläder/semesteraktiviteter accepteras upp till maximalt motsvarande en månads riksnorm.

Ålderspensionärers sparade medel (motsvarande ett halvt basbelopp) till egen begravning räknas inte som inkomst vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Minderåriga barns sparmedel - *se under avsnitt "Hemmaboende barns- och skolungdomars inkomster och tillgångar"*.

12.3 Depositionshyror

Depositionsavgifter för hyreskostnad beviljas inte.

16.4 Kostnad för dator och internet/bredband

Abonnemangskostnad för bredband kan vid särskilda fall såsom starka sociala eller medicinska omständigheter/skäl beviljas kostnaden med upp till 0,5 % av basbeloppet per månad.

16.4.1 Barn och unga

Behov av dator/ipad till studerande barn och unga tillgodoses genom tillgång via grundskola och gymnasium.

Enligt uppdrag

Christer Zegarra Eriksson
avdelningschef IFO

Kungsörs kommun
Socialförvaltningen
Individ- och familjeomsorgen

Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd

Riktlinjer

Handläggning av ekonomiskt bistånd

Antagna av nämnd ***** och gäller fr.o.m *****

Dnr: SN*****

Utgivare: Socialförvaltningen

Sammanfattning

Socialnämndens övergripande uppdrag är att tillgodose kommuninvånarnas rätt till egen försörjning och social trygghet genom att stötta människor att finna vägar till självförsörjning samt under tiden pröva rätten till ekonomiskt bistånd. Syftet med riktlinjerna är att personer som ansöker om ekonomiskt bistånd i kommunen ska ges lika behandling när det gäller såväl bidragsnivå som förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd samt insatser för att den sökande ska finna vägar till egen försörjning.

Riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd ska ge stöd och vägledning i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen samt i de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras.

Innehållsförteckning

1. Socialtjänstens mål enligt SoL 1 kap.....	1
2. Kommunens ansvar enligt SoL 2 kap.	1
2.1. Ansvarsfördelning mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt SoL 2a kap. 2	
2.1.1 Ansvarig kommun (Lag 2011:328).....	2
2.1.2 Ansökan om insatser i en annan kommun	2
3. Rätten till bistånd enligt 4 kap. SoL.....	3
3.1 Återkrav enligt 9 kap. SoL	4
4. Förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt SoL	5
4.1 Övriga kontakter som kräver samtycke.....	7
5. Grundläggande principer för handläggningen	8
5.1 Det sociala arbetets perspektiv	9
5.2 Samverkan	10
5.3 Villkor för biståndet	10
5.4 Beslut.....	10
5.5 Handlingsplan.....	11
5.6 Barnperspektivet.....	11
5.7 Jämställdhet	12
5.8 Våld i nära relationer	12
5.8.1 Relationvårdsteamet - resurs för våld i nära relationer	13
5.8.2 Kvinnofrid	13
5.8.3 Mansfrid	13
6. Kompetenshöjande verksamhet	13
6.1 Vägran eller nedsättning av ekonomiskt bistånd.....	14
6.2 Den kommunala arbetsmarknadsverksamhetens uppdrag.....	14
7. Olika hushållstyper och beräkning av vissa kostnader	15
7.2 Beräkning av personliga kostnader och hushållskostnader	15
7.3 Hushållsgemenskap men inte sambos	15
7.4 Sammanboende under äktenskapsliknande förhållanden (sambor).....	15
7.5 Giftna makar.....	15
7.6 Underårig som blir förälder	16
7.7 Ungdom som ingår äktenskap	16

8. Beräkning av ekonomiskt bistånd	16
8.1 Skatteåterbäring.....	19
8.2 Realiserbara tillgångar.....	19
8.3 Sparmedel.....	19
8.4 Merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag	20
9. Barn och ungas inkomster.....	20
9.1 Hemmaboende barns- och skolungdomars inkomster och tillgångar.....	20
9.2 Arbetsinkomst	20
9.3 Skatteåterbäring.....	20
9.4 Kapital och övriga tillgångar	21
9.5 Jobbstimulans (4 kap 1b§ SoL)	21
10. Försörjningsstöd (4 kap 3§ SoL)	22
10.1 Riksnorm (4 kap 3§ 1 st 1p SoL).....	22
10.1.1 Livsmedel.....	22
10.1.2 Kläder och skor	22
10.1.3 Lek och fritid	22
10.1.4 Hälsa och hygien	23
10.1.5 Förbrukningsvaror	23
10.2 Reducerad norm (4 kap 3§ 2st SoL)	23
10.3 Förhöjd norm (4 kap 3§ 2st SoL).....	23
10.3.1 Specialkost.....	23
10.3.2 Barnperspektiv.....	24
10.3.3 Umgängeskostnader	24
11. Övrigt försörjningsstöd - skäligen kostnader (4 kap 3§ 2st SoL).....	24
11.1 Extra klädbidrag	24
11.2 Akuta hjälpbehov	24
11.3 Arbetsresor	25
12. Boendekostnad, boendeform och standard	25
12.1 Allmänt om boendekostnad, boendeform och boendestandard.....	25
12.2 Boendekostnad vid kort- och långvarigt biståndsbehov	26
12.3 Depositionshyror	26
12.4 Boendekostnad i hyresrätt	27
12.5 Boendekostnad i bostadsrätt eller villa.....	27
12.6 Boendekostnad vid vistelse på kriminalvårdsanstalt.....	27
12.7 Boendekostnad för vuxet barn (18-24 år) som bor kvar hos sina föräldrar.....	27
12.8 Boendekostnad för förälder som bor hos sitt vuxna barn.....	28

12.9 Övrig hushållsgemenskap.....	28
12.10 Andrahandsboende	28
12.11 Lägenhetsbyte som medför högre nettohyra	28
12.12 Intäkt av uthyrning	29
12.13 Elkostnad	29
13. Bistånd till fritidsaktiviteter.....	29
13.1 Barnperspektiv.....	29
13.1 Fritidsaktivitet för barn.....	29
13.2 Fritidsaktivitet för vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.....	29
13.3 Cykel till vuxen	30
13.4 Cykel till barn och ungdom	30
14. Kostnader i samband med umgänge.....	30
14.1 Vid traditionellt umgänge.....	30
14.2 Vid växelvis boende	30
14.3 Umgängesresor	30
15. Livsföring i övrigt - avgifter	31
15.1 Avgift för hemtjänst/hemsjukvård.....	31
15.2 Avgift för förskoleverksamhet, förskoleklass och skolbarnomsorg	31
15.3 Kostnad för resor till förskolan/skolan	31
15.4 Avgifter hos Migrationsverket	31
15.5 Avgift för färdtjänst.....	31
16. Livsföring i övrigt - kostnader i samband med flytt.....	31
14.1 Flyttkostnad	31
14.2 Flyttstädning	31
14.3 Sanering.....	32
14.4 Reparationskostnad.....	32
14.5 Hyrbil/släpkärra.....	32
14.6 Flytthjälp	32
14.7 Magasineringskostnader	32
14.8 Flytt av fast telefonabonnemang	32
15. Livsföring i övrigt - kostnader i hemmet	33
15.1 Barnperspektiv.....	33
15.2 Hemutrustning	33
15.3 Spädbarnsutrustning	33
15.4 Hemförsäkring.....	34
15.5 Telefoninstallation.....	34

16. Livsföring i övrigt - övriga kostnader	34
16.1 Fickpengar	34
16.2 Kostnad för glasögon.....	35
16.3 Fackföreningsavgift/avgift arbetslöshetskassa	35
16.4 Kostnad för dator och internet/bredband.....	35
16.5 ID-kort.....	35
16.6 Pass.....	36
16.7 Juridisk hjälp	36
16.8 Familjerådgivning	36
16.9 Äktenskapsskillnad.....	36
16.10 Kurslitteratur	36
16.11 Psykoterapi	36
16.12 Julklappar eller födelsedagspresenter.....	37
16.13 Kostnader i samband med studentexamen.....	37
16.14 Hjälpmedel via kommun och Region.....	37
16.15 Begravningskostnad	38
16.16 Dödsboanmälan	38
17. Resor som inte är arbetsresor	38
17.1 Barnperspektiv.....	38
17.2 Rekreativresor.....	38
17.3 Resa till begravning.....	39
17.4 Återföreningsresor.....	39
17.5 Återvändningsresor	39
17.6 Resor i samband med barnumgänge.....	39
17.7 Övriga resor.....	40
17.8 Riksfärdtjänst.....	40
18. Kostnader i samband med sjukvård	40
18.1 Medicin.....	40
18.3 Sjukhusvård.....	40
18.4 Läkarvård och sjukgymnastik m.m.	41
18.5 Sjukresor.....	41
18.6 Självrisk på försäkring.....	41
19. Skulder	42
19.1 Allmänt.....	42
19.2 Hyres- och elskuld.....	42

20. Tandvård.....	43
20.1 Allmänt.....	43
20.2 Akut tandvård.....	43
20.3 Nödvändig tandvård.....	43
20.4 Olika sökandegrupper.....	44
20.4.1 Sökanden med skuld till Kronofogden.....	44
20.4.2 Sökanden med egna inkomster.....	44
20.4.3 Sökanden med tandvårdsrädsla.....	44
20.4.4 Sökanden aktuella inom Kriminalvården.....	45
20.5 Rätten till bistånd och beslut.....	45
20.6 Betalning.....	45
20.7 Övrigt om tandvård.....	45
21. Särskilda frågor.....	46
21.1 Bidragsbrott.....	46
21.2 Utlandsvistelse.....	46
21.3 Överklagande.....	46
22. Särskilda grupper.....	46
22.1 Arbetsökanden generellt.....	46
22.1.1 Krav på motprestation.....	47
22.1.2 Den egna arbetsmarknadsverksamhetens roll.....	47
22.1.3 Praktik eller kompetenshöjande verksamhet enligt 4 kap 4 § SoL.....	47
22.2 Arbetsökanden med arbetshinder.....	48
22.3 Unga arbetsökanden.....	48
22.4 Unga sökanden med arbetshinder.....	49
22.5 Samordnad individuell plan (SIP).....	49
22.6 Sjukdom/saknar arbetsförmåga.....	49
22.7 Studerande.....	50
22.7.1 Skolungdomar.....	50
22.7.2 Studerande vuxna.....	50
22.8 Egna företagare.....	52
22.9 Långvarigt bidragsberoende.....	53
22.10 Utländska medborgare.....	53
22.11. EU-medborgare.....	54
23. Etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (2017:820).....	57
23.1 Allmänt.....	57

1. Socialtjänstens mål enligt SoL 1 kap.

1 § Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens grund främja människors - ekonomiska och sociala trygghet - jämlikhet i levnadsvillkor - aktiva deltagande i samhällslivet Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet.

2 § När åtgärder rör barn ska det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år. Viktiga styrdokument är följande:

- Socialtjänstlag (2001:453)
- Delegationsordning för socialnämnden
- Särskilda rutiner för handläggning
- Socialstyrelsens årliga meddelande om riksnorm
- Socialstyrelsens ”Allmänna råd om ekonomiskt bistånd”
- Socialstyrelsens ”Ekonomiskt bistånd – stöd för rättstillämpning och handläggning”
- Socialstyrelsens skrift ”Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd”

2. Kommunens ansvar enligt SoL 2 kap.

1 § Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag finns i 2 a kap. I fråga om den som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. finns särskilda bestämmelser om bistånd i den lagen. Lag (2011:328).

6 § Kommunen får träffa överenskommelse med landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om att, inom ramen för socialtjänstens uppgifter, samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. Kommunen skall bidra till finansieringen av sådan verksamhet som bedrivs i samverkan. Enligt bestämmelserna i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser får kommunen delta i finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet.

Riksrevisionen får granska sådan verksamhet som bedrivits i samverkan med och delvis finansierats av Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen. Vid en sådan granskning har Riksrevisionen rätt att ta del av de uppgifter som behövs för att granska verksamheten (SoL 2007:409).

7 § När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med Regionen upprätta en *individuell plan*. Planen ska upprättas om kommunen eller Regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål och ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den

enskilde. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det.

Av planen ska framgå:

1. vilka insatser som behövs
2. vilka insatser som respektive huvudman ska ansvara för
3. vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget
4. vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen (SFS 2009:981).

2.1. Ansvarsfördelning mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt SoL 2a kap.

2.1.1 Ansvarig kommun (Lag 2011:328)

1 § Den kommun där den enskilde vistas ansvarar för stöd och hjälp enligt 2 kap. 1 §, om inte annat följer av 3-5 §§

2 § Om det står klart att en annan kommun än vistelsekommunen ansvarar för stöd och hjälp åt en enskild, är vistelsekommunens ansvar begränsat till akuta situationer.

3 § Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen, ansvarar bosättningskommunen för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver.

Med bosättningskommun avses i detta kapitel

1. den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller
2. om den enskilde är stadigvarande bosatt i en kommun men har sin starkaste anknytning till en annan kommun, den sistnämnde kommunen, eller
3. om den enskilde saknar stadigvarande bostad, den kommun till vilken han eller hon har sin starkaste anknytning.

5 § Den kommun där den enskilde är folkbokförd ansvarar för stöd och hjälp

1. under kriminalvård i anstalt,
2. under vård på sjukhus eller annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än en kommun,
3. som aktualiserats inför avslutningen av vård enligt 1 eller 2.

2.1.2 Ansökan om insatser i en annan kommun

8 § En person som önskar flytta till en annan kommun, får ansöka om insatser i den kommunen om han eller hon

1. till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård eller omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas, eller
2. på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta till en annan kommun men inte kan göra det utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas.

9 § En ansökan enligt 8 § ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen. Är den sökandes behov tillgodosedda i bosättningskommunen, får hänsyn inte tas till den omständigheten när ansökan prövas.

Bosättningskommunen är skyldig att på begäran bistå i den utredning som den andra kommunen behöver för att kunna pröva ansökan.

3. Rätten till bistånd enligt 4 kap. SoL

Rätten till och andra förutsättningar för ekonomiskt bistånd regleras med stöd av 4 kap.1 – 6 §§ samt 9 kap 1 – 4 §§ Socialtjänstlagen.

1 § Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd enligt första stycket om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Om det finns godtagbara skäl har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.

Vid prövningen av behovet av bistånd för livsföringen i övrigt får hänsyn inte tas till den enskildes ekonomiska förhållanden om rätten att ta ut avgifter för biståndet regleras i 8 kap.

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Lag (2010:52).

1a § Följande inkomster ska inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 1 §

1. hemmavarande barns inkomster av eget arbete
2. hemmavarande skolungdoms inkomster av eget arbete, om skolungdomarna är under 21 år

Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig utbildning. Inkomster som avses i första stycket får dock beaktas vid tillämpning av 1 § till den del de överstiger ett prisbasbelopp per kalenderår enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken. Lag (2013:421).

1 b § För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömning av rätten till bistånd enligt 1 § (särskild beräkningsregel). Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen. Den särskilda beräkningsregeln gäller inte inkomster som anges i 1 a §. Lag (2013:421).

2 § Socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det. Ansökan ska först prövas enligt 4 kap 1 § för att den enskilde ska ha möjlighet att överklaga ett beslut om avslag. Därefter tas ställning till om bistånd kan beviljas enligt 4 kap 2 §.

Beslut enligt 4 kap 2 § fattas enligt delegationsordning för socialnämnden.

3 § Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för

1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidningar, telefon och TV-avgift
2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring, samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa

Skäliga kostnader enligt första stycket 1 ska i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion.

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl, ska socialnämnden dock beräkna dessa kostnader till en högre nivå. Nämnden får också i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för detta. Lag (2009:1233). Se Socialnämndens delegationsordning.

4 § Socialnämnden får begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd. Se Socialnämndens delegationsordning.

Den praktik eller kompetenshöjande verksamhet som avses i första stycket ska syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten ska stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar.

Socialnämnden ska samråda med Arbetsförmedlingen innan beslut fattas enligt första stycket. Lag (2013:421).

5 § Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 4 §, får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas. Detsamma gäller om han eller hon utan godtagbart skäl uteblir från praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten. Se Socialnämndens delegationsordning.

6 § Den som deltar i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet enligt 4 § ska i det sammanhanget inte anses som arbetstagare. I den utsträckning den enskilde utför uppgifter som stämmer överens med eller till sin art liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete, ska han eller hon dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av 2 kap 1-9 §§, 3 kap 1-4 §§ och 6-13 §§, 4 kap 1-4 §§ och 8-10 §§ samt 7-9 kap arbetsmiljölagen (1977:1160) och av bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring i socialförsäkringsbalken. Lag (2010:1284).

3.1 Återkrav enligt 9 kap. SoL

1 § Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § utgetts obehörigen eller med för högt belopp, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket. Se rutin 'Försörjningsstöd som betalats ut på felaktiga grunder'.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket tagit emot sådant ekonomiskt bistånd obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får socialnämnden

återkräva vad som har betalats ut för mycket. *Se rutin 'Försörjningsstöd som betalats ut på felaktiga grunder'.*

2 § Socialnämnden får, i andra fall än som avses i 1 §, återkräva bistånd som den enskilde har erhållit enligt 4 kap 1 § endast om den lämnats:

1. som förskott på förmån eller ersättning
2. till den som är indragen i arbetskonflikt, eller
3. till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar. *Se rutin "Försörjningsstöd mot återbetalning" samt Socialnämndens delegationsordning.*

Har ekonomisk hjälp lämnats i annat fall än som avses i 4 kap 1 § får socialnämnden återkräva hjälpen, om den utgetts under villkor om återbetalning. Ett beslut som avser ekonomisk hjälp som kan komma att återkrävas enligt denna paragraf ska vara skriftligt. Beslutet ska innehålla uppgift om den eller de omständigheter som enligt denna paragraf utgör grund för återbetalningsplikten. Beslutet ska delges den enskilde. *Se rutin "Försörjningsstöd mot återbetalning" samt Socialnämndens delegationsordning.*

3 § Vill socialnämnden föra talan om ersättning som en enskild inte återbetalar frivilligt för ekonomisk hjälp som avses i 1 eller 2 § eller för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap 1 § första eller andra stycket, ska talan väckas hos förvaltningsrätten inom tre år från det kommunens kostnader uppkom. Talan väcks vid den förvaltningsrätt inom vars domkrets den enskilde är bosatt. Talan om ersättning får inte bifallas, om den ersättningskyldige genom att återbetala kostnaden eller en del av denna kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt eller annars synnerliga skäl talar mot bifall till ersättningsanspråket. Lag (2009:836). *Se rutin "Föra talan om återkrav" samt Socialnämndens delegationsordning*

4 § Socialnämnden får helt eller delvis efterge den ersättningskyldighet som avses i 1 och 2 §§ och i 8 kap 1 § första och andra styckena. *Se rutin "Eftergift" samt Socialnämndens delegationsordning.*

4. Förordningen om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt SoL

1 § Denna förordning (2008:975) innehåller närmare föreskrifter om vilka uppgifter som Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingen, Skatteverket och Pensionsmyndigheten ska lämna till socialnämnden enligt 11 kap. 11 §, 11 a § och 11 b § socialtjänstlagen (2001:453). Förordning (2009:1200).

2 § Socialnämnden har rätt att hos Centrala studiestödsnämnden ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. att en ansökan om studiestöd eller lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar har lämnats in
3. vilken form av studiestöd som har sökts, beviljats respektive betalats ut
4. för vilken tidsperiod studiestöd har sökts, beviljats respektive betalats ut
5. omfattningen av studiestöd i form av studiemedel
6. med vilket belopp studiestöd har beviljats eller betalats ut fördelat på form av stöd

7. med vilket belopp lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar har beviljats eller betalats ut
8. datum för utbetalning av studiestöd eller lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar
9. att beviljat eller utbetalt studiestöd i form av studiemedel avser studier på grundskolenivå.

3 § Socialnämnden har rätt att hos Försäkringskassan ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. att en anmälan eller ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har lämnats in
3. vilken förmån, ersättning eller annat stöd som har beviljats
4. under vilken tidsperiod och i vilken omfattning en förmån, ersättning eller annat stöd utges eller har utgetts
5. vilket belopp som har betalats ut
6. datum för utbetalning

4 § Socialnämnden har rätt att hos en arbetslöshetskassa ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. beslut om rätt till arbetslöshetsersättning
3. att en ansökan om utbetalning av arbetslöshetsersättning har lämnats in
4. med vilket belopp arbetslöshetsersättning har betalats ut eller ska betalas ut
5. vilka kalenderveckor och antal dagar utbetalning enligt 4 avser
6. datum för utbetalning av arbetslöshetsersättning
7. beslut om avstängning från rätt till ersättning enligt 43–43 b §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och beslut om fränkännande av rätt till ersättning enligt 46 § samma lag.

5 § Socialnämnden har rätt att hos Arbetsförmedlingen ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. från och med vilken dag en person är anmäld eller inte längre anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen
3. en arbetssökandes tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering
4. en persons rätt till etableringsersättning enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare
5. med vilket belopp, under vilken period och i vilken omfattning etableringsersättning har beviljats
6. om ett beslut om etableringsersättning har ändrats

6 § Socialnämnden har rätt att hos Skatteverket ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. sammanlagda intäktsposter och överskott i inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen (1999:1229)
3. belopp och datum för återbetalning av skatt enligt skatteförfarandelagen (2011:1244)

7 § Socialnämnden har rätt att hos Pensionsmyndigheten ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. att en anmälan eller ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har lämnats in
3. vilken förmån, ersättning eller annat stöd som har beviljats
4. under vilken tidsperiod och i vilken omfattning en förmån, ersättning eller annat stöd utges eller har utgetts
5. vilket belopp som har betalats ut
6. datum för utbetalning.

4.1 Övriga kontakter som kräver samtycke

Sekretessen hävs om den enskilde samtycker till det. Den enskilde kan helt eller delvis häva sekretess som gäller till skydd för honom eller henne, om inte annat anges i Offentlighet och sekretesslag (2009:400) (OSL). Samtycke kan ges med förbehåll som inskränker mottagarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den. Ett samtycke är frivilligt och kan alltid återkallas av den enskilde.

Socialtjänsten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet. I första hand ska information hämtas från den enskilde själv.

JO har sagt att det är lämpligt att den enskilde och socialsekreteraren hos socialnämnden gemensamt diskuterar vilka kontakter som behövs för att utreda den enskildes behov av bistånd och att socialsekreteraren dokumenterar vad man kommit överens om.

Ett förfarande som ger socialnämnden rätt att efter egen bedömning fritt ta utredningskontakter är olämpligt. Det kan till exempel vara att socialnämnden på ansökningsblanketten för ekonomiskt bistånd har ett generellt utformat samtycke som den enskilde ska ta ställning till. Handlingssättet strider mot grunderna i socialtjänstlagen och de principer som gäller för socialnämndens verksamhet. Ett samtycke kan därför inte vara ett krav för att få sin ansökan om ekonomiskt bistånd behandlad. I de fall socialnämnden kan få nödvändiga uppgifter direkt från den enskilde, kan det inte heller vara ett krav för att få rätt till bistånd.

Det måste vara klart vilket samarbete den enskilde gett samtycke till och samtycket ska dokumenteras. Utan samtycke får ärendet avgöras på de uppgifter som finns.

5. Grundläggande principer för handläggningen

- Med ekonomiskt bistånd avses försörjningsstöd enligt 4 kap 1 och 3 §§ socialtjänstlagen samt ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen.
- Rätten till ekonomiskt bistånd bygger inte på inkomstbortfallsprincipen utan på en individuell behovsbedömning. Det skiljer ekonomiskt bistånd från de flesta andra svenska bidragssystem. Ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen är den enda delen av de socialpolitiska systemen som är helt relaterad till det enskilda hushållets behov.
- Rätt till ekonomiskt bistånd har den som vistas i kommunen och som inte själv kan försörja sig eller få behoven tillgodosedda på annat sätt. Den enskilde har i första hand ett eget ansvar att efter förmåga medverka till sin försörjning. Det innebär att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds.
- När vuxna som har barn vänder sig till socialtjänsten med ansökan om ekonomiskt bistånd för sin försörjning ska barnets situation särskilt uppmärksammas och bedömas.
- Den enskilde eller familjens behov av stöd och hjälp behöver utredas och klargöras för att den eller de ska kunna få hjälp att bli självförsörjande. Den enskildes resurser och behov ska framgå av utredningen. Socialsekreterare ska tillsammans med den enskilde ta reda på hur hans/hennes svårigheter ser ut, vad han eller hon kan och vill och på vilket sätt socialtjänsten kan ge bistånd till att avhjälpa svårigheterna.
- Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas individuellt även om biståndet omfattar flera familjemedlemmar. Om biståndet omfattar en familj med två vuxna ska bådas behov prövas. Biståndet ska utformas i samförstånd med den enskilde eller båda vuxna i familjen.
- Biståndet ska utformas så att det utöver att avhjälpa det aktuella behovet även underlättar för den enskilde att själv klara av sin försörjning och livsföring i övrigt.
- Biståndet ska syfta till både hjälp till självförsörjning och hjälp till försörjning. Den enskilde eller de vuxna i familjen ska vara delaktig i planeringen av biståndets utformning och på vilket sätt det ges.
- Som medlemmar i hushållet räknas makar, registrerade partners, sambor samt barn och ungdomar till och med 20 år som föräldrarna är underhållsskyldiga för.
- Föräldrar har underhållsskyldighet tills barnet fyller 18 år. Om barnet går i skolan efter denna tidpunkt är föräldrar underhållsskyldiga så länge skolgången pågår, dock längst tills barnet fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning (7 kap 1 § föräldrabalken). Detta omfattar även gymnasieutbildning vid den kommunala vuxenutbildningen, också om

den unge har fullföljt gymnasieskolan och läser vid kommunal vuxenutbildning för att få behörighet till högskolestudier.

- Barn är aldrig försörjningsskyldiga gentemot sina föräldrar. Har barn tillgångar kan dessa beaktas när det gäller barnets egen del av försörjningsstödet. Tillgångar som i realiteten inte kan disponeras bör dock inte tas med vid bedömningen.
- Vid bedömning och beräkning av rätten till ekonomiskt bistånd sammanräknas gemensamma inkomster och kostnader för hushållets medlemmar. Ömsesidig underhållsskyldighet mellan makar/sambor gäller i första hand. Undantag kan göras i de fall där den som söker ekonomiskt bistånd kan visa att den andre parten vägrar att bidra till försörjningen. I avvaktan på rättslig prövning kan bistånd utbetalas för att täcka ett tillfälligt hjälpbehov.
- Om den ene av två makar är bosatt i annat land, ska hans eller hennes möjlighet att bidra till försörjning av familjen i Sverige utredas. Handlingar ska lämnas, som visar hur parten utomlands försörjer sig och om han/hon har tillgångar. Vilka handlingar som ska lämnas bedöms utifrån den aktuella situationen för den part som är bosatt i annat land.
- Om maken i Sverige inte medverkar i denna utredning kan ansökan om ekonomiskt bistånd avslås.
- Om en person eller en familj som får ekonomiskt bistånd samtidigt har kontakt med annan enhet inom kommunens socialtjänst ska samarbete och samordning ske i det sociala arbetet så att en helhetssyn och tydlighet i ansvarsfördelning och planering av insatser uppnås.

5.1 Det sociala arbetets perspektiv

Det sociala arbetet inom enheten för Arbetsmarknad och försörjning utgår från flera olika perspektiv:

Förändringsperspektivet innebär att den enskilde genom stödjande och kompetenshöjande insatser kan frigöra egna resurser och öka sin förmåga att försörja sig.

Försäkringsperspektivet innebär att den enskilde utifrån sina resurser tar ansvar för sin egen försörjning och efter bästa förmåga gör vad han kan för att försörja sig, men behöver kompletterande försörjningsstöd för att uppnå en skälig nivå.

Omsorgsperspektivet innebär att den enskilde har för stora arbetshinder som medför att krav på förändring inte ställs för närvarande och att behovet av försörjning inte heller kan tillgodoses på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd.

Myndighetsutövningen ska präglas av följande synsätt:

- Barnens bästa
- Helhetssyn
- Ett respektfullt bemötande
- Information som är tillräcklig för att den enskilde ska kunna ta tillvara sina rättigheter
- Delaktighet
- Tillgänglighet
- Rättssäkerhet
- Snabb och rättssäker utredning och handläggning

5.2 Samverkan

Om den enskilde behöver insatser från andra samhällsorgan också ska socialnämnden samverka med dem (3 kap 5 § SoL). Huvudregeln är att den enskilde måste ha gett sitt samtycke till samarbetet och till informationsöverföringen mellan socialnämnden och andra myndigheter.

Samverkan innebär ett gemensamt arbete för ett bestämt syfte och mål. Syftet med att samverka är att samordna insatser för enskilda som behöver ekonomiskt bistånd av olika skäl. Samverkan hör ihop med att ha ett helhetsperspektiv på den enskildes situation vilket förutsätter att socialnämnden samarbetar med andra på olika sätt.

Samverkan innebär också att efter noggrann kartläggning och utredning utarbetar myndigheterna tillsammans med den enskilde en gemensam arbetsplan som ska leda till en så bra lösning som möjligt och en förändrad situation.

5.3 Villkor för biståndet

Socialtjänsten får ställa krav på den enskilde att göra vad han eller hon kan för att försörja sig och öka sina möjligheter att bli självförsörjande. Det kan gälla att aktivt söka arbete, delta i Arbetsförmedlingens program eller att genom kommunal praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet öka sina möjligheter till anställning. Det kan också innebära att den enskilde medverkar i arbetsrehabiliterande åtgärder för att på längre sikt kunna leva ett självständigt liv. De krav som socialtjänsten ställer på den enskilde ska vara rimliga såväl utifrån den enskildes personliga förutsättningar och det omgivande samhället.

5.4 Beslut

Varje ansökan ska dokumenteras och avgöras genom ett beslut. Utredningen ska leda till ett förslag till beslut och beslutet ska fattas av någon som är behörig enligt den delegationsordning som socialnämnden antagit. Det beslut som fattas ska motsvara den enskildes ansökan, och det måste klart framgå vad den sökande beviljats eller avslagits.

Lagrum för beslutet ska anges, och beslutet ska tydligt motiveras. Om ansökan avslås, ska skriftligt beslut och besvärshänvisning lämnas. Vid beslut om avslag ska ställning tas till den enskildes rätt till reducerat ekonomiskt bistånd, nödprövning, – om den enskilde ansöker om det.

5.5 Handlingsplan

För personer som bedöms få behov av ekonomiskt bistånd längre tid än tre månader ska en handlingsplan upprättas i samråd med den enskilde. Syftet med planen är att skapa en tydlig struktur för genomförandet och uppföljningen av en beslutad insats. Det ska framgå av planen vad den enskilde ska uppfylla för villkor för att få bistånd även ska beskriva;

- mål och syfte med insatsen/insatserna, vad den enskilde vill uppnå ifråga om förändring på både kort och lång sikt
- under vilken period insatsen/insatserna ska ges
- vad som krävs och av vem för att nå målet
- vilket/vilka tillvägagångssätt behövs, hur man når målet
- när uppföljning ska ske

5.6 Barnperspektivet

Barnperspektivet grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter, som antogs av generalförsamlingen den 20 november 1989. Sverige ratificerade konventionen den 29 juni 1990, vilket innebär att man förbundit sig att respektera principerna och bestämmelserna i konventionen. I Sverige är konventionen lag sedan den 1 januari 2020 och omfattar alla barn och ungdomar under 18 år. Konventionen kan sammanfattas med orden "barn ska respekteras". I socialtjänstlagens 1 kap 2 § anges *att hänsyn ska tas till barnets bästa vid beslut om åtgärder som rör barn*. Ett barnperspektiv ska därför alltid finnas när det gäller frågor som rör ekonomiskt bistånd för barnfamiljer.

I beslut som rör ekonomiskt bistånd är det angeläget att ha ett barnperspektiv. Utsatta grupper ska särskilt beaktas, exempelvis barn som lever i familjer där det förekommer missbruk och/eller psykisk ohälsa eller i familjer med ekonomisk utsatthet.

När barnfamiljer får långvarigt behov av ekonomiskt bistånd ska barnets situation särskilt uppmärksammas. Särskild vikt ska läggas vid vilka konsekvenser familjens behov av biståndet får för barnet, till exempel i vilken mån det påverkar barnets möjligheter att ha ett aktivt liv utanför hemmet och skolan.

En förälder har rätt att stanna hemma för vård av barn, i samband med barnets födelse, under den tid som föräldrapenningen gäller och tills barnomsorg kan erbjudas. Man har rätt att spara 1,5 månader av garantitiden för inskolning av barn i barnomsorg/skola.

Den som på grund av för låg föräldrapenning inte uppnår skälig levnadsnivå enligt kommunens riktlinjer har rätt till ekonomiskt bistånd.

Ett barnperspektiv ska *alltid* finnas när det gäller frågor som rör ekonomiskt bistånd, men i vissa sammanhang bedöms det vara extra viktigt, och särskild notering har därför gjorts vid dessa avsnitt i riktlinjerna:

Barn och ungas inkomster - sid 20

Förhöjd norm - sid 23

Boendekostnad vid kort- och långvarigt biståndsbehov - sid 26

Fritidsaktivitet för barn - sid 29

Kostnader i samband med umgänge - sid 30

Livsöring i övrigt - sid 33

Dator och bredband - sid 35

Resor som inte är arbetsresor- sid 39

Kostnader i samband med sjukhusvård - sid 41

Hyses- och elskulder - sid 43

5.7 Jämställdhet

Det är självklart att kvinnor och män, pojkar och flickor, samt icke binära ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. I socialtjänstens mål i 1 kap 1 § socialtjänstlagen föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grunder ska främja människors jämlikhet i levnadsvillkor. Människor som kommer i kontakt med kommunen ska behandlas på ett likvärdigt sätt.

Jämställdhetsperspektivet ska ligga till grund vid varje bedömning av bistånd och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling mellan könen måste finnas inom nämndens alla verksamheter. Vid bedömning av rätten till bistånd och av vad som behövs för att den sökande ska klara sin egen försörjning ska kvinnor, män och icke binära erbjudas likvärdig bedömning och likvärdiga insatser utifrån deras behov och förutsättningar.

Även flickor, pojkar och icke binära ska bedömas på ett likvärdigt sätt när det gäller beslut som berör barnen. Socialtjänsten ska vara särskilt uppmärksam på att både flickor, pojkar och icke binära ska få samma möjligheter till bland annat fritidsaktiviteter.

5.8 Våld i nära relationer

Våld i nära relationer är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem. En övervägande del av våld i nära relationer är riktat mot kvinnor och barn, det sker oftast i hemmet och utövas av män i nära relation. Det förekommer i alla samhällsklasser och åldersgrupper. Det finns även män som utsätts för våld i nära relationer och mellan parter av samma kön. I 5 kap 11 § socialtjänstlagen anges att socialtjänsten ska verka för att de som utsätts för brott och dessas anhöriga får stöd och hjälp. Socialtjänsten ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Den 1 oktober 2014 trädde nya föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer i kraft. Författningen gäller för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer. Syftet med den nya författningen är att höja kvaliteten i stödet till våldsutsatta barn och vuxna samt barn som bevittnat våld och att stödja våldsutövare att upphöra med våldet. De nya föreskrifterna och allmänna råden ersätter Socialstyrelsens

allmänna råd (2009:22) om socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

5.8.1 Relationvårdsteamet - resurs för våld i nära relationer

Där ges stöd för personer som blir utsatta för våld i sin relation. Relationsvårdsteamet består av representanter från varje enhet inom IFO som erbjuder samtal och hjälper vid behov till att ta kontakt med andra myndigheter. Stödgrupper kan erbjudas för kvinnor, barn och ungdomar samt män som vill ändra sitt beteende.

Relationsvårdsteamet samarbetar med bland annat polisen, åklagare, socialtjänsten, kvinnojourer, brottsofferjouren och familjerådgivningen. Socialtjänstens personal som i sin verksamhet kommer i kontakt med våldsutsatta kan hänvisa och hjälpa till med att etablera kontakt med teamet.

5.8.2 Kvinnofrid

Våldsutsatta kvinnor och deras barn ska erbjudas stöd och hjälp från socialtjänsten utifrån behovet. Vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd får kvinnans ekonomi inte avgöra om behövliga biståndsinsatser ska beviljas eller inte. En ekonomisk prövning ska ske som klargör om kvinnan själv har inkomster eller tillgångar som kan tillgodose hennes ekonomiska behov, och om dessa är tillgängliga. Att hänvisa till mannens försörjningsplikt är olämpligt i det akuta skedet. Enligt socialstyrelsens föreskrifter bör socialtjänsten beräkna kostnaderna enligt riksnormen till en högre nivå om en individ till följd av våldsutsatthet tillfälligt drabbas av högre kostnader.

Samma kvinnofridsperspektiv och beräkning av stöd och ekonomiskt bistånd ska användas om en kvinna är sammanboende med en annan kvinna och utsätts för våld i sin nära relation.

5.8.3 Mansfrid

Kvinnofridsperspektivet gäller omvänt för män om en man visar sig vara misshandlad av den partner han lever med, oberoende av om det är en kvinna eller man som mannen sammanbor med. Barnperspektivet ska också beaktas om det finns barn med i relationen. Samma tillvägagångssätt vid bedömning av behov av stöd och beräkning av ekonomiskt bistånd ska ske som när det gäller kvinnor.

6. Kompetenshöjande verksamhet

Enligt 4 kap 4 § SoL får socialtjänsten begära att den som får försörjningsstöd och som inte kan beredas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd genom arbetsförmedlingen, ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Samråd ska ske med arbetsförmedlingen innan beslut fattas.

Den kompetenshöjande verksamheten ska vara individuellt utformad och det innebär att socialnämnden inte kan kräva deltagande i sådan verksamhet från första dagen som bistånd ges för.

Den enskildes förutsättningar och behov måste utredas. Även JO har konstaterat att socialnämnden inte kan anvisa en enskild praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet

innan ansökan om ekonomiskt bistånd prövats och den enskildes behov av kompetenshöjande verksamhet är utredd (JO:s beslut den 21 mars 2012, dnr 1859-2011).

Verksamheten ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar. Det ska vara ett led i en medveten strategi för att förbättra den enskildes förutsättningar att komma in på den reguljära arbetsmarknaden eller en utbildning. Det finns ingen tidsgräns för hur lång en period med praktik eller kompetenshöjande verksamhet får vara utan det kan avgöras med hänsyn till den enskildes individuella situation. Men den ska vara tidsbestämd, den enskilde ska veta när den upphör.

Verksamheten är generellt inte avsedd för personer som behöver tillfälligt ekonomiskt bistånd, och som bedöms ha goda förutsättningar att inom rimlig tid få ett arbete eller en arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom ramen för de ordinarie systemen. Den är heller inte tänkt att tillämpas på till exempel personer med problem av mer personlig natur.

Socialnämndens åtgärder får inte ersätta statens arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

6.1 Vägran eller nedsättning av ekonomiskt bistånd

Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet kan fortsatt ekonomiskt bistånd vägras (helt avslås) eller nedsättas (reduceras) med stöd av 4 kap 5 § SoL. Innan beslut fattas ska den enskildes behov och förmåga att medverka noggrant utredas. Vid enstaka ogiltig frånvaro reduceras det ekonomiska biståndet med ett dagsbelopp per utebliven dag. Beslut att vägra eller reducera det ekonomiska biståndet kan också fattas enligt 4 kap 1 § SoL.

6.2 Den kommunala arbetsmarknadsverksamhetens uppdrag

Kommunens arbetsmarknadsverksamhet, erbjuder kompetenshöjande insatser för personer från 16 år och uppåt. Syftet är att deltagarna ska återgå till studier och/eller nå egen försörjning och verksamhetens uppdragsgivare är i huvudsak Arbetsförmedlingen och ekonomiskt bistånd. Målgruppen är i huvudsak personer som står långt ifrån arbetsmarknaden genom en nedsatt arbetsförmåga och/eller bristande kunskaper i svenska.

Insatserna ska alltid sträva efter att föra deltagaren närmare egen försörjning och kan handla om såväl praktik, olika former av tidsbegränsad anställning likväl som motiverande samtal och vid behov även genom nätverksmöten med andra aktörer. Uppdrag och mål formuleras tillsammans med deltagaren genom en kartläggning som utmynnar i en individuell genomförandeplan.

7. Olika hushållstyper och beräkning av vissa kostnader

7.2 Beräkning av personliga kostnader och hushållskostnader

För den som delar bostad och lever i hushållsgemenskap med övriga i bostaden beräknas de personliga kostnaderna som för ensamstående vuxen och hushållskostnaderna till en andel av beloppet för den aktuella hushållsstorleken.

7.3 Hushållsgemenskap men inte sambos

Hushållsgemenskap innebär att fler personer – utan att leva under äktenskapsliknande förhållanden – stadigvarande delar bostad på sådant sätt att flerpersonshushållets ekonomiska fördelar kan utnyttjas. Det kan gälla vuxet barn och föräldrar, syskon, vänner eller andra. Riksnormens belopp för gemensamma hushållskostnader blir därför lägre per individ i de fall hushållsgemenskap finns.

Även boendekostnaderna påverkas av om de som delar bostad lever i hushållsgemenskap eller inte.

- *Se avsnitt Boendekostnader och boendestandard.*
- *Se Socialstyrelsens handbok för "Ekonomiskt bistånd" (s. 47-48 samt 102).*

Personer som anses ingå i en hushållsgemenskap;

- förälder som bor hos vuxet barn
- vuxet barn som slutat gymnasiet och bor kvar i föräldrahemmet
- andra vuxna som delar bostad och hushållskostnader

7.4 Sammanboende under äktenskapsliknande förhållanden (sambor)

Vuxna personer som oavsett kön lever under äktenskapsliknande förhållanden likställs i ekonomiskt biståndssammanhang med gifta makar och beräkning av rätten till ekonomiskt bistånd görs på samma sätt som för dessa.

7.5 Gifta makar

7.5.1 Ej sammanboende

Makar och registrerade partners är ömsesidigt underhållsskyldiga oavsett om de lever ihop eller inte. Om en av dem ansöker om ekonomiskt bistånd ska i första hand makarnas försörjningsansvar gentemot varandra gälla. Den gemensamma inkomsten ska ligga till grund för bedömningen om rätt till ekonomiskt bistånd, och hänsyn tas inte till fördyrade omkostnader på grund av skilda hushåll (t ex räknas hyra för endast en bostad). Om en allvarlig konflikt mellan makarna medför att den ene parten vägrar att bidra till den andres försörjning kan ekonomiskt bistånd beviljas utan hänsyn till gemensamma inkomster i avvaktan på att frågan prövas rättsligt. Ekonomiskt bistånd kan också beviljas den som är utsatt för våld eller hot om våld – utan att hänsyn tas till den ömsesidiga underhållsskyldigheten.

7.5.2 Med betänketid efter skilsmäsoansökan

Makars underhållsskyldighet gäller även under betänketiden, oavsett om de då bor tillsammans eller inte. Om en allvarlig konflikt mellan makarna medför att den ene parten vägrar att bidra till den andres försörjning kan ekonomiskt bistånd beviljas utan hänsyn till gemensamma inkomster i avvaktan på att frågan prövas rättsligt. Ekonomiskt bistånd kan också beviljas den som är utsatt för våld eller hot om våld från make/maka – utan att hänsyn tas till den ömsesidiga underhållsskyldigheten.

7.5.3 Ena maken bosatt utomlands

Den ömsesidiga underhållsskyldigheten gäller också när den sökande är gift med person som fortfarande är bosatt utomlands. Båda makarnas ekonomiska situation ska därför utredas vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Om nödvändiga handlingar inte lämnas kan avslag ges på ansökan. Ekonomiskt bistånd kan efter ansökan om nödprövning beviljas.

7.6 Underårig som blir förälder

En underårig som blir förälder är underhållsskyldig för sitt barn. Om barnet har behov, som inte täcks av barnbidrag och underhållsbidrag/underhållsstöd, kan den underåriga ansöka om ekonomiskt bistånd för dessa kostnader. Den underåriges föräldrar har kvar underhållsskyldigheten för sitt eget barn tills hon/han fyller 18 år och om barnet går i skolan efter denna tidpunkt, kvarstår underhållsskyldigheten så länge skolgången pågår, dock längst tills den unge fyller 21 år.

Om den underåriges föräldrar inte kan försörja sitt barn, kan de ansöka om ekonomiskt bistånd med det egna barnet inräknat i hushållet. Barnbarnet inräknas inte i deras hushåll, eftersom de inte är underhållsskyldiga för detta.

7.7 Ungdom som ingår äktenskap

Vid äktenskap övertar maken/makan den primära underhållsskyldigheten för den som fortfarande går i skolan och är under 21 år. Om maken/makan inte kan fullgöra underhållsskyldigheten är den unges föräldrar i stället (sekundärt) underhållsskyldiga för sitt barn så länge skolgången pågår.

8. Beräkning av ekonomiskt bistånd

I normalfallet beräknas hushållets godtagbara kostnader utifrån utgifter för den innevarande perioden, det vill säga icke redan förfallna kostnader. Som godtagbara kostnader räknas dels de behovsposter som ingår i försörjningsstödet, dels behovsposter för livsföring i övrigt som framgår av riktlinjerna. Även andra behov utöver vad som framgår av riktlinjerna kan efter individuell behovsprövning godtas.

För nybesök räknas i normalfallet inte inkomster som utbetalats för period före ansökningsmånaden. Sådana inkomster kan i vissa fall medräknas, t.ex. om inkomsterna varit mycket höga eller avsedda för en längre period, eftersom den enskilde har ett eget ansvar att planera sin ekonomi. Inkomster för period före ansökningsmånaden kan också medräknas i de

fall den sökande haft kännedom om kommunens riktlinjer eller om man kunnat förutse minskad inkomst.

Handlingar som styrker inkomster och utgifter för två månader före ansökningsmånaden bör uppvisas för att korrekt bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd ska kunna göras.

Vid nybesök ska hänsyn tas till att en person som saknar kunskap om kommunens norm för ekonomiskt bistånd inte kan förväntas leva på denna nivå före ansökan. Ekonomiskt bistånd är avsett att utgöra en kortsiktig försörjningskälla och nivån förutsätter att människor före och efter biståndsperioden har möjligheter att leva på en högre nivå än ekonomiskt biståndsnormen.

Hushåll som varit långvarigt bidragsberoende (sex månader) kan ha rätt till jobbstimulans. Om hushållet efter en tid åter blir beroende av ekonomiskt bistånd ska det överskott som kan ha uppstått inte räknas som normöverskott som påverkar rätten till bistånd eller beräkningen. Om det finns ett normöverskott när jobbstimulansen räknats bort kan det beaktas i samband med normberäkningen. *Se avsnitt om Jobbstimulans.*

För hushåll som är berättigade till ekonomiskt bistånd, läggs i normalfallet riksnormens belopp ihop med godkända belopp för tilläggskostnader. Från denna summa avräknas hushållets samlade inkomster och mellanskillnaden utgör det belopp som ska beviljas (normunderskott).

Som inkomst räknas i normalfallet utbetalt nettobelopp, men med undantag för nedanstående:

- vid löneavdrag för förmåner (t ex lunchkuponger, p-plats) räknas avdraget belopp som inkomst
- vid avdrag på lön eller annan ersättning för ogiltig frånvaro ges avslag på komplettering till full norm (beräknad på nettobeloppet) med motivering att behovet hade kunnat tillgodoses genom inkomst av arbete. Beviljat ekonomiskt bistånd reduceras med det belopp som dragits av för ogiltig frånvaro.
- vid utmätning i lön eller annan ersättning, har den enskilde inte rätt till ekonomiskt bistånd eftersom han eller hon har rätt till förbehållsbelopp som täcker alla nödvändiga kostnader.
- vid behov av pengar till exempelvis tandvård, ökad boendekostnad med mera, ska den enskilde hänvisas till Kronofogdemyndigheten.

Inkomster som medräknas:

- *normöverskott för period före ansökningsmånaden* kan i vissa fall räknas som inkomst vid ny ansökan
- *normöverskott för period före ansökningsmånaden* räknas i normalfallet som inkomst i pågående ärende
- *lön, arvode, sjuk-/aktivitetsersättning, sjukpenning, föräldrapenning, del av vårdbidrag,*
- *avgångsvederlag*
- *etableringsersättning*
-
- *pension, äldreförsörjningsstöd, barnpension* (inklusive eventuellt ATP-belopp)
barntillägg m m,

- *tilläggs pension, livränta*
- *övriga försäkringsersättningar/tjänsteinkomster, exempelvis AGS, TGL*

- *underhållsstöd, underhållsbidrag*
- *barnbidrag, studiebidrag, flerbarnstillägg*
- *bostadsbidrag, bostadstillägg*
- *vårdnadsbidrag*
-
- *studiehjälp, studiemedel, tilläggs lån*
- *den del av hemmaboende barns (under 18 år) och skolungdomars (under 21 år) inkomst av eget arbete som överstiger ett helt basbelopp per kalenderår. Med inkomst avses exempelvis lön och överskjutande skatt.*

- *den del av ensamkommande flyktingbarns (skolungdom över 18 och under 21 år) inkomst av eget arbete, som överstiger ett helt basbelopp per kalenderår - under förutsättning att den unge bor i ett utslussboende med vuxenstöd och saknar vårdnadshavare i landet. Med inkomst avses exempelvis lön och överskjutande skatt.*

- *arbetslöshetsersättning (grundbelopp eller inkomstrelaterad ersättning)*
- *aktivitetsstöd - försäkringsersättning beroende på skadefall*
- *familjebidrag (vid värnplikt)*
- *utryckningsbidrag (värnplikt, kriminalvård)*
- *skadestånd med visst undantag - se nedan*
- *överskjutande skatt - arv, vinster, avkastning av kapital samt penninggåvor*
- *realiserbara tillgångar*
- *sparmedel*

Inkomster som inte medräknas:

- *merkostnadsersättning (tidigare handikappsersättning) som avser merkostnader på grund av funktionsnedsättning*
- *omvårdnadsbidrag (tidigare vårdbidrag), den del som avser ersättning för omkostnader till följd av barnets funktionsnedsättning*

- *omkostnadsersättning till uppdragstagare (t ex familjehem, kontaktperson/-familj)*
- *hemmaboende barns (under 18 år) och skolungdomars (under 21 år) inkomst av eget arbete upp till ett basbelopp per kalenderår*
- *ensamkommande flyktingungdomars (skolungdom över 18 och under 21 år) inkomst av eget arbete upp till ett basbelopp per kalenderår – under förutsättning att den unge bor i utslussboende med vuxenstöd och saknar vårdnadshavare i landet.*
- *behovsprövat extra tillägg till studiebidrag för hemmaboende skolungdom eller ensamkommande flyktingungdom*
- *inackorderingstillägg för gymnasieelever som studerar på annan ort (boendekostnaden på studieorten räknas inte med som godtagbar utgift, den ska täckas av inackorderingstillägget)*
-
- *habiliteringsersättning (utgår till person som deltar i daglig verksamhet LSS-beslut)*
- *försäkringsersättning som avser kompensation för ekonomiska förluster (t ex vid inbrott)*
- *skadestånd som är avsett att bekosta långvariga och kostsamma behandlingar*

- stipendier och fondmedel som är avsedda för ett visst ändamål, t ex en resa, eller som uppmuntran till skolelever
- *Jobbstimulans*, 25 procent av nettoinkomst för personer berättigad till Jobbstimulans, *se vidare under avsnittet Jobbstimulans*.

8.1 Skatteåterbäring

Skatteåterbäring räknas som en inkomst för den enskilde. I det fall den enskilde har skulder hos Kronofogden kommer Skatteverket i första hand överföra skatteåterbäringen till Kronofogden för att betala skulden. Är den överskjutande skatten mer än skulden utbetalas resterande belopp av Skatteverket.

8.2 Realiserbara tillgångar

Realiserbara tillgångar (även utomlands) kan t.ex. vara tomtmark, skog, kapitalvaror, motorfordon, husvagn, smycken, tavlor, aktier och obligationer mm. Även ett privat pensionssparande kan i vissa fall vara realiserbar tillgång.

Förbehåll i testamente kan innebära att ärvda tillgångar inte alltid är realiserbara. Bedömning görs från fall till fall. Villa och bostadsrätt ska i normalfallet ses som realiserbar tillgång om behovet av ekonomiskt bistånd inte är tillfälligt eller kortvarigt. Med kortvarigt avses som regel en period som understiger tre sammanhängande månader, dock längst sex månader.

Den enskilde ska i första hand realisera sina tillgångar innan rätt till ekonomiskt bistånd föreligger. Ibland kan den enskilde behöva skäligt rådrom innan en försäljning kan genomföras. Hur lång tid som krävs för detta beror på tillgångens art.

Vid ett tillfälligt, kortvarigt hjälpbehov kan den enskilde, i den mån det finns värdefulla tillgångar, själv lösa sin tillfälliga kris genom att pantsätta värdeföremål.

Bil bedöms i normalfallet vara en realiserbar tillgång. Krav på försäljning görs utifrån en individuell bedömning. Skäligt rådrom för försäljning måste ges (1-2 månader) beroende på hur marknaden ser ut. Om inköp av bilen har finansierats genom lån via bilfirma ska skulden först lösas innan pengarna används för familjens försörjning.

Bil innehav godtas i de fall Försäkringskassan har beviljat bilstöd. *Se rutin Bil- och fordonsinnehav*. Bil innehav kan godtas om det finns synnerliga sociala, fysiska eller psykiska skäl. En godtagbar summa är högst 35 % av prisbasbeloppet. Om bilen har ett högre värde kan krav ställas på byte till billigare bil.

8.3 Sparmedel

I normalfallet ska sparmedel vara förbrukade innan rätt till ekonomiskt bistånd föreligger. I undantagsfall kan dock sparmedel accepteras, då framförallt för personer som under längre tid varit bidragsberoende eller levt på en nivå under och/eller på ekonomisk biståndsnorm. Det gäller medel som sparats för att bekosta mer sällan förekommande utgifter, t ex möbelinköp eller tandvård.

I normen finns vissa budgetposter som kräver ett visst sparande, exempelvis till telefon och kläder med mera. Vilket sparbelopp som kan godtas utan att påverka rätten till ekonomiskt bistånd bedöms individuellt, men generellt en månadsnorm.

Ålderspensionärers sparade medel (motsvarande ett halvt basbelopp) till egen begravning räknas inte som inkomst vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Minderåriga barns sparmedel - *se under avsnitt ” Hemmaboende barns- och skolungdomars inkomster och tillgångar”*.

8.4 Merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag

Dessa ersättningar benämndes tidigare handikappersättning respektive vårdbidrag.

Merkostnadsersättning för merkostnader

Kan sökas from 1 juli det år man fyller 19 år om man har merkostnader pga. sjukdom eller funktionsnedsättning.

Omvårdnadsbidrag för merkostnader

Bidraget kan utbetalas till och med den 30 juni det år barnet fyller 19 år och om merkostnader finns på grund av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning. *Se vidare på www.forsakringskassan.se*. I merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag kan ingå kompensation för ett flertal olika merkostnader som exempelvis färdtjänst, specialkost samt läkarvård och medicin upp till nivån för högkostnadsskydd. Kontroll bör därför alltid göras hos Försäkringskassan. För kostnader som ersätts via merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag ska ekonomiskt bistånd inte beviljas.

9. Barn och ungas inkomster

9.1 Hemmaboende barns- och skolungdomars inkomster och tillgångar

Barn är aldrig försörjningsskyldiga för sina föräldrar och syskon, och barnets inkomster kan därför inte användas till övriga familjens försörjning. Vissa inkomster och tillgångar (t ex barnpension, arv, inkomst av kapital) ska användas till barnets eller skolungdomens egen försörjning.

9.2 Arbetsinkomst

Enligt 4 kap 1a § socialtjänstlagen gäller att:

- hemmavarande barn (under 18 år) och skolungdom (under 21 år) får tjäna upp till ett basbelopp per kalenderår utan att inkomsten påverkar barnets del av familjens ekonomiska bistånd
- som skolgång räknas grundskola, gymnasieskola eller annan jämförlig grundutbildning.

Barn och skolungdom som har egna inkomster ska själv bekosta utgifter för sin livsföring i övrigt. För kostnader som ingår i försörjningsstödet budgetposter får den unge själv betala den del av kostnaden som överstiger gällande normbelopp som exempelvis extra kostnader för fritidsaktiviteter.

9.3 Skatteåterbäring

Hemmavarande ungdomar över 15 år som ingår i hushållet och som får skatteåterbäring ska lämna in kopia på deklARATIONEN samt kontoutdrag från skatteverket.

Eftersom ungdomen har möjlighet att behålla 15 procent av prisbasbeloppet som sparat kapital bör även ekonomisk översikt och kontoutdrag från bank lämnas.

Ungdomen är inte försörjningsskyldig för sina föräldrar, men ska använda eventuell den del av skatteåterbäringen som överstiger 15 procent av prisbasbeloppet till sin egen försörjning.

9.4 Kapital och övriga tillgångar

Föräldrarna har försörjningsansvar för skolungdomen upp till 21 år, på samma sätt som för minderåriga. Barn bör kunna ha sparmedel upp till 15 % av basbeloppet utan att det påverkar beräkning av ekonomiskt bistånd.

Skolungdomar 18-21 år är myndiga och har rätt att själv disponera sina inkomster och tillgångar. En skolungdom har möjlighet att ha inkomster av eget arbete upp till ett basbelopp.

Om ett barn har tillgångar som föräldrarna inte kan förfoga över, bör det inte påverka föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för barnet. Detta gäller till exempel bankmedel som står under överförmyndarens kontroll, om överförmyndaren inte ger sitt samtycke till uttag ska sparmedel eller andra tillgångar inte medräknas med större belopp än vad överförmyndaren medger för barnets egna kostnader.

9.5 Jobbstimulans (4 kap 1b§ SoL)

Hushåll som har haft ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd under minst sex månader i följd och som får arbete och arbetsinkomst eller ökar sin arbetsinkomst, har rätt till jobbstimulans. Jobbstimulansen är utformad som en särskild beräkningsgrund som innebär att 25 % av nettoinkomsten (av löneanställning) inte ska beaktas vid prövningen av ekonomiskt bistånd. Jobbstimulansen ska dras av *innan* socialnämnden gör normberäkning för hushållet (prop. 2012/13:94 s. 20 och 26). Eftersom jobbstimulansen enbart är en beräkningsregel för inkomster saknar det betydelse vad den enskilde ansöker om. Det saknar även betydelse om den enskildes nettoinkomst innan jobbstimulansen har dragits av är högre än behovet av ekonomiskt bistånd vid ansökningstillfället.

Jobbstimulansen är personlig och gäller inte hushållet som helhet. Det bör uppmärksammas att det inte finns krav på att den enskilde har fått försörjningsstödet från samma kommun under sexmånadersperioden.

När den enskilde uppger arbetsinkomst ska kontroll om den enskilde är berättigad till jobbstimulansen ske. Det innebär kontroll av om den enskilde fram till den tidpunkten har fått försörjningsstöd sex månader i följd i den egna och/eller i en tidigare kommun. Den enskilde ska samtycka till att kontroll görs i annan kommun. Om den enskilde inte samtycker till kontrollen får socialnämnden besluta på de uppgifter som finns (*se Justitieombudsmannens, JO, beslut den 2 maj 2013, dnr 4815-2012*).

Har den enskilde fått avslag för en månad avbryts kvalificeringsperioden och en ny kvalificeringsperiod på sex månader påbörjas. Om avslaget överklagas och domstolen bedömer att den enskilde hade rätt till bistånd kan socialnämnden behöva justera beräkningarna.

Jobbstimulans i form av den särskilda beräkningsregeln gäller i 24 månader. Tiden ska vara sammanhängande. Även om den enskilde är självförsörjande under någon del av tvåårsperioden löper tiden för jobbstimulansen på under den påbörjade tvåårsperioden. Det finns ingen gräns i socialtjänstlagen för hur många gånger en biståndssökande kan få jobbstimulans.

Den särskilda beräkningsregeln gäller för inkomst av anställning. Regeln gäller inte för inkomster som träder i stället för eller grundas på inkomst av anställning, till exempel aktivitetsstöd, aktivitetsersättning, sjukpenning, sjukersättning, föräldrapenning, pension eller livränta. Inte heller inkomst av kapital, näringsverksamhet eller skadestånd är undantagna, liksom barns och skolungdomars arbetsinkomster eller arvodesuppdrag som förtroendevald politiker.

Jobbstimulansen innebär att det skapas ett utrymme för den enskilde att öka sin konsumtion eller att spara en del av sin inkomst. Om den enskilde sparar inkomsten (dvs. de 25 % som inte beaktas i beräkningen) ska det inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd under den tvåårsperioden som den särskilda beräkningsregeln gäller. Om den enskilde efter tvåårsperioden åter behöver ekonomiskt bistånd ska behovet bedömas på vanligt sätt, dvs. socialnämnden får i varje enskilt fall bedöma om sparandet ska påverka rätten till bistånd eller inte (*se Socialstyrelsens meddelandeblad nr 7 2013. 23*).

10. Försörjningsstöd (4 kap 3§ SoL)

10.1 Riksnorm (4 kap 3§ 1 st 1p SoL)

Riksnormen specificeras i 4 kap 3 § första stycket SoL. Riksnormens nivåer och konstruktion fastställs årligen av regeringen. Riksnormens nivåer för olika åldrar och familjetyper framgår av beloppsbilagan.

Riksnormen omfattar budgetposterna nedan för personliga kostnader;

- livsmedel
- kläder och skor
- fritid och lek
- hälsa och hygien
- barn- och ungdomsförsäkring

och för gemensamma hushållskostnader;

- förbrukningsvaror
- dagstidning
- telefon
- TV-avgift

10.1.1 Livsmedel

Beräkningarna utgår från en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsättes att all tillredning sker i hemmet. Hänsyn har tagits till ensamhushållens dyrare kostnader.

10.1.2 Kläder och skor

Beloppet beräknas täcka det vardagliga behovet av kläder och skor under året samt skoreparationer och en del tillbehör som väska, klocka, paraply.

10.1.3 Lek och fritid

Avser kostnader för aktiviteter som det är rimligt att alla får möjligheter till, exempelvis biobesök, lyssna på musik och läsa böcker, viss motion och kultur. Huvudregeln är att cykel ingår i posten lek och fritid. Eftersom man som försörjningsstödstagare som huvudregel inte

beviljas bilinnehav bör man istället beviljas kostnad för en begagnad cykel. Detta för att man skall ha möjlighet att ta sig till olika aktiviteter samt exempelvis handla matvaror. Cykel ger även en ökade möjligheter för en familj att under sommaren exempelvis kunna ta sig till badstrand. Innan detta beviljas skall kontroll göras om familjen utnyttjat posten lek och fritid samt om möjligheten finns att ärva från äldre syskon. Detta gäller familjer som har varit aktuella för försörjningsstöd under minst ett år. *Se avsnitt Fritidsaktivitet för barn, cykel.*

Kostnader i samband med semester och dyrare fritidsintressen ingår inte i beräkningarna.

Bistånd till träning på recept ska inte beviljas utöver det som ingår i riksnormen för vuxna i posten *lek och fritid*. Om kostnaden överstiger posten för lek och fritid kan det överskjutande beloppet beviljas.

10.1.4 Hälsa och hygien

Avser kostnader för den personliga hygien som tvål, tandkräm, blöjor, mensskydd, hårklippning med mera.

10.1.5 Förbrukningsvaror

Avser kostnader för rengöring av bostaden, skötsel och vård av kläder, skor, dagstidningar, telefon och mobiltelefon.

10.2 Reducerad norm (4 kap 3§ 2st SoL)

Reducerad norm kan enligt 4 kap 3 § 2 st SoL användas vid tillfälliga behov, akuta behov eller då den enskilde inte har vissa kostnader som omfattas av riksnormen, eller dessa är lägre än den nivå som riksnormen utgår ifrån. Om den enskilde har för avsikt att endast vara en kortare tid i vistelsekommunen kan reducerad norm i form av matpengar beviljas. Reducerad norm kan även användas då den enskilde uppenbart inte använder biståndet till vad det är avsett för t.ex. vid missbruk.

10.3 Förhöjd norm (4 kap 3§ 2st SoL)

Om det finns särskilda skäl kan kostnaderna enligt 4 kap 3 § 2 st SoL beräknas till en högre nivå än riksnorm. Förhöjd norm används i vissa fall för personer som pga. sjukdom eller handikapp har kostnader som inte ryms inom ramen för riksnormens schabloniserade nivå och som inte ersätts på annat sätt. Om den enskilde har tillfälligt höga kostnader, för exempelvis livsmedel, kläder och skor eller telefon, som beror på att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott (*se SOSFS 2009:23*).

10.3.1 Specialkost

Enligt Konsumentverkets beräkningar är matkostnaderna högre vid vissa sjukdomar som kräver specialkost. Kosttillägg bör därför beviljas för vuxna personer som enligt läkarintyg behöver sådan kost t ex laktos/glutenallergi. Skälet till behov av särskild kost ska alltid styrkas med läkarintyg. Det ska framgå av intyget hur länge läkarens bedömning gäller. Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad. *Se rutin Kosttillägg.*

10.3.2 Barnperspektiv

Kostnad för mat bör beviljas med högre belopp för barn som på grund av sjukdom har behov av specialkost enligt läkarintyg, i de fall vårdbidrag för merkostnader inte utgår. *Se rutin Kosttillägg.*

10.3.3 Umgängeskostnader

Vissa kostnader bör beviljas med högre belopp än vad som ingår i riksnormens budgetposter, om det är nödvändigt för att en förälder ska kunna upprätthålla kontakt och/eller umgänge med barn. Om vårdnaden är gemensam ska den ekonomiska uppgörelsen mellan föräldrarna kontrolleras innan beslut.

11. Övrigt försörjningsstöd - skäligen kostnader (4 kap 3§ 2st SoL)

Skäligen, faktiska kostnader ska utgå för att täcka vissa bestämda behovsposter inom ramen för försörjningsstödet. Den faktiska kostnaden per månad för dessa utgifter läggs, i vissa fall med begränsningar som framgår av riktlinjerna, till riksnormen.

Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd ska den sökandes tidigare inkomster enligt avsnittet om "*Beräkning av ekonomiskt bistånd*" samt väntade inkomster beaktas vid behovsprövning av dessa budgetposter.

11.1 Extra klädbidrag

Bistånd till inköp av kläder och skor prövas separat och beviljas med beloppet för motsvarande post i riksnormen. Detta kan vara aktuellt exempelvis vid institutionsvistelse eller vid kraftig vikt upp- eller nedgång på grund av hälsoskäl. Biståndet till kläder och skor kan beräknas utifrån posten för kläder och skor för 2-3 månader, beroende på årstid och sökandens behov.

Vid ansökan om kläder till begravning får en individuell bedömning göras utifrån vad den enskilde äger. Bistånd kan beräknas utifrån posten för kläder och skor för en månad.

11.2 Akuta hjälpbehov

Bistånd i akuta nödsituationer (nödprövning) kan beviljas även om rätt till försörjningsstöd i övrigt inte föreligger. Den som saknar medel till uppehälle, hyra, el eller medicin kan beviljas ekonomiskt bistånd för att avhjälpa eller förhindra, akut nödsituation, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Detta gäller även om den sökande förbrukat inkomster som överstiger ekonomiskt biståndsnormen.

Ansökan om bistånd till skulder som orsakar att nödsituation uppstår kan beviljas endast om det är enda möjligheten för den enskilde att uppnå en skälig levnadsnivå.

Om det finns barn i familjen ska i samband med bedömning särskilt utredas hur barnets/barnens situation påverkas om bistånd inte beviljas.

Bistånd som beviljas enligt 4 kap 1 § SoL i akut situation kan i vissa fall vara förenat med återbetalningsskyldighet enligt 9 kap 2 § 1 st SoL om den enskilde har inkomster som är intjänade eller avsedda för ansökningsperioden, men som ännu inte utbetalats och om

betalningsförmåga bedöms föreligga, det vill säga om den sökandes egna inkomster överstiger ekonomiskt biståndsnormen (se RA 1995 ref 56).

11.3 Arbetsresor

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd för arbetsresor är huvudprincipen att bevilja resekostnader för det billigaste färd sättet som exempelvis ett månadskort för buss eller andra allmänna kommunikationer. I fall där det inte går att använda allmänna kommunikationer på grund av geografisk belägenhet eller arbetstider kan ersättning för resor med bil beviljas.

Arbetsresor ska då beviljas med 18,50 kr/mil för att även täcka kostnad för skatt, försäkring och besiktning.

Denna bedömning gäller i de fall då insatsen pågår över tid och bedömningen är att insatsen/utbildningen gör personer mer attraktiv på arbetsmarknaden eller insatsen/praktik bedöms leda till ett arbete som gör personen självförsörjande.

När Arbetsförmedlingen beviljat ersättning för bilresor till utbildningar (programresor) räknas på samma sätt som ovan kostnad per mil. Den summan läggs som godtagbar utgift för resor och beloppet som Arbetsförmedlingen betalar ut i resekostnad och räknas som inkomst. Detta med anledning att Arbetsförmedlingen i regel betalar ut ersättning i efterskott. *Se rutin Arbetsresor.*

12. Boendekostnad, boendeform och standard

Skälig boendekostnad är vad en låginkomsttagare i Kungsörs kommun har möjlighet att kosta på sig. Vid bedömning av skälig boendekostnad tas hänsyn till hyrans storlek, bostadens storlek och standard samt den rådande bostadssituationen i Kungsörs kommun.

Vad som bedöms vara skälig bostadsstorlek och boendestandard påverkas av familjens sammansättning, barnens ålder och kön och andra sociala samt medicinska faktorer och eventuell funktionsnedsättning. Hänsyn ska också tas till barns behov av utrymme och detta gäller även för de barn som vistas i bostaden endast under umgängestid.

För ensamstående kan ett möblerat rum eller andrahandsboende anses vara skälig boendestandard.

12.1 Allmänt om boendekostnad, boendeform och boendestandard

Skälig boendekostnad bedöms utifrån den lokala hyresmarknaden i Kungsörs kommun samt vad en låginkomsttagare har möjlighet att kosta på sig, se även under *"Högsta godtagbara hyreskostnad"*. Utgångspunkt för skälig boendekostnad är de hyresnivåer som Kungsörs kommunala fastighetsbolag (KFAB) har.

Det kan finnas anledning att frångå beräkningen för personer som har bistånd i form av ett övergångskontrakt och som erbjuds en bostad med eget förstahandskontrakt om hyresnivån överstiger genomsnittlig bostadskostnad. Ett eget förstahandskontrakt prioriteras alltid före ett övergångskontrakt även om det innebär att hyran överstiger högsta godtagbara. Dock ska klienten göra vad som är möjligt för att sänka boendekostnaden för att bli självförsörjande.

Beräkning av boendekostnad/hyresdel vid hushållsgemenskap. För personer som lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren (se avsnitten *Olika hushållstyper* och *Beräkning av ekonomiskt bistånd*) beräknas boendekostnaden enligt *Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2015:7)* om beräkning av boendekostnader.

Boendekostnaden utgör den andel av bostadsinnehavarens boendekostnad, som motsvarar det antal rum som den sökande disponerar i förhållande till det totala antalet rum i bostaden. Varje rum beräknas som två enheter och köket som en enhet. Se Socialstyrelsens "*Handbok för ekonomiskt bistånd*".

12.2 Boendekostnad vid kort- och långvarigt biståndsbehov

Vid ett kortvarigt biståndsbehov bör som regel den faktiska boendekostnaden godtas. Med kortvarigt avses en period om maximalt tre sammanhängande månader. Om boendekostnaden bedöms vara för hög i förhållande till vad som är skäligt för det aktuella hushållet är det rimligt att vid längre tids bidragsbehov ställa krav på byte av bostad. Hänsyn måste tas till om ett bostadsbyte är möjligt att genomföra eller om det är möjligt att på annat sätt sänka boendekostnaden.

För byte av bostad ska ges skäligt rådrom ges, i normalfall fyra månader. Hänsyn bör även tas till om det i individuella fall finns särskilda skäl mot byte av bostad eller bostadsområde som till exempel:

- om det finns risk för att ett byte medför negativa sociala konsekvenser, exempelvis försvårar deltagande i arbetsförberedande aktiviteter eller i rehabiliterande insatser, försvårar deltagande i arbetslivet eller att utnyttja allmänna kommunikationer eller leder till isolering.
- om en barnfamilj genom att flytta skulle tvingas bryta upp från barnomsorg, skola och sociala nätverk • om en ensamstående vuxen, t ex med funktionsnedsättning eller sociala problem och äldre med sviktande hälsa, har ett särskilt behov av kontinuitet i det sociala nätverket eller den fysiska miljön som hänger samman med det nuvarande boendet
- om bostaden är anpassad till en boendes funktionsnedsättning.
- om den enskilde har begränsade möjligheter att bli godkänd som hyresgäst, t ex saknar godtagbar inkomst eller har betalningsanmärkning.

12.2.1 Barnperspektiv

Om det finns barn i familjen måste barnets bästa beaktas vid byte av bostad eller bostadsområde. Utredningen ska beskriva eventuella konsekvenser för barnet av ett bostadsbyte.

12.3 Depositionshyror

Huvudregeln är att depositionsavgifter för hyreskostnad inte beviljas. Vid särskilda skäl, gällande exempelvis kring barnfamiljer, kan frågan tas upp på myndighetsutskottet.

12.4 Boendekostnad i hyresrätt

I boendekostnaden godkänns inte avgift för garage, kabel-tv, bredband, p-plats eller tillval i standardhöjande syfte. Undantag görs när någon flyttar in i en bostad där tillvalskostnaden redan finns eftersom kostnaden då inte kan påverkas.

Den faktiska boendekostnaden ersätts om den bedöms vara skälig. I annat fall bör den godtas under en övergångsperiod, så att den enskilde får skäligt rådrum (fyra månader) att byta till billigare bostad.

12.5 Boendekostnad i bostadsrätt eller villa

Om en försäljning av bostaden innebär att den enskilde får tillgång till kapital som kan användas till försörjningen, får man i allmänhet anse att behoven kan tillgodoses på annat sätt. Den enskilde måste ges skäligt rådrum (fyra månader) för byte av bostad. En bedömning måste göras om det finns sociala och/eller humanitära skäl som talar för kvarboende. Om det finns barn i familjen måste barnets bästa beaktas och utredningen beskriva eventuella konsekvenser för barnet av ett bostadsbyte.

Bistånd beviljas inte till amorteringsdel på lån som tagits för inköp av bostaden, eftersom det innebär att socialtjänsten bidrar till en kapitalisering. Bistånd kan däremot utgå till räntekostnaden om avgift och ränta tillsammans inte överstiger genomsnittskostnaden eller högsta godtagbara hyresnivå (Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara boendekostnad).

Observera: Krav ska ställas på den enskilde att ansöka om skattejämkning för räntekostnaderna och om sådan beviljas godtas 100% av räntekostnaderna som boendekostnad. I annat fall godtas 70% av räntekostnaderna, eftersom 30% är avdragsgilla vid självdeklarationen.

För den som saknar skattepliktig inkomst ersätts 100% av räntekostnaden, med den begränsning som finns i genomsnittlig boendekostnad och högsta godtagbara hyreskostnad.

12.6 Boendekostnad vid vistelse på kriminalvårdsanstalt

I första hand ska den enskilde hyra ut sin bostad. I vissa fall kan ekonomiskt bistånd utgå till boendekostnad om strafftiden är högst sex månader om personen annars riskerar att bli bostadslös. Det kan även vara nödvändigt att pröva rätten till bistånd utöver sex månader om särskilda omständigheter föreligger.

För personer som vistas på kriminalvårdsanstalt och är folkbokförda i annan kommun är folkbokföringskommunen ansvarig för insatser enligt socialtjänstlagen under fängelsevistelsen och i samband med frigivningen.

12.7 Boendekostnad för vuxet barn (18-24 år) som bor kvar hos sina föräldrar

Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas för vuxet barn (dock ej gymnasiestudent), som bor kvar i föräldrahemmet endast om föräldern därigenom har en högre boendekostnad än han/hon annars skulle ha haft. Högre boendekostnad kan uppstå om föräldern/föräldrarna måste behålla en större bostad eller får sitt bostadsbidrag sänkt. Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas också för vuxet hemmaboende barn, som varit självförsörjande och

haft kostnad för boende i egen bostad eller hos föräldrarna. Se rutin Innboendehyra och hyresdel.

12.8 Boendekostnad för förälder som bor hos sitt vuxna barn

Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas för förälder som bor hos vuxet barn, endast om det vuxna barnet därigenom har en högre boendekostnad än han/hon annars skulle ha haft. Högre boendekostnad kan uppstå om det vuxna barnet måste behålla en större bostad eller får sitt bostadsbidrag sänkt. Beräkning av hyresdel görs enligt: Boendekostnad för vuxet barn (18-24 år) som bor kvar hos sina föräldrar

12.9 Övrig hushållsgemenskap

För att bistånd till hyresdel ska kunna prövas krävs ett giltigt inneboendekontrakt samt en hyresspecifikation så att en bedömning av boendekostnad kan göras. Både den som hyr ut del av bostad och den som hyr del av bostad ska vara folkbokförda på adressen. Den som lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren räknas inte som inneboende. När syskon eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om bägge står på kontraktet och om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller reglerna vid inneboende. Vid prövning av försörjningsstöd när sökanden delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i lägenheten. *Se rutin Inneboende och hyresdel.*

12.10 Andrahandsboende

Bistånd till hyreskostnad beviljas om den sökande är folkbokförd på adressen (förstahandshyresgästen ska ej vara folkbokförd på samma adress). Uppvisar verifikation på betald hyra eller uppvisar hyresavi. Ett andrahandskontrakt som inte är godkänt av hyresvärd/styrelse ger inte rätt till bostadsbidrag. Den sökande ska därför göra vad som är möjligt för att kontraktet ska godkännas och därigenom kunna söka bostadsbidrag. Om dessa villkor inte uppfylls måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter till boende. För andrahandsboende gäller samma regler som för förstahandskontrakt. Begärd hyra accepteras om den bedöms skälig.

12.11 Lägenhetsbyte som medför högre nettohyra

Om den enskilde anser sig behöva byta bostad under pågående bidragstid, och detta medför ökade boende- eller andra kostnader (t ex resekostnader), bör samråd ske med handläggande socialsekreterare i syfte att undvika avslag på den merkostnad förändringen medför. Om det inte finns sociala (exempel trångboddhet) eller medicinska skäl för bostadsbyte kan ansökan om ekonomiskt bistånd avslås avseende den del av nettohyran och övriga kostnader som innebär en merkostnad. Den enskilde får själv ansvara för merkostnaden så länge inte skäl finns för annan bedömning. Om bostadsbytet skett utan samråd ska socialnämnden i varje enskilt fall pröva om bostadsbytet varit nödvändigt för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. För att försörjningsstöd ska kunna beviljas för den högre boendekostnaden krävs det att den enskilde inte går utöver vad som är skäligt.

12.12 Intäkt av uthyrning

Om den enskilde har en boendekostnad som överstiger högsta godtagbara nivå och hyr ut en del av lägenheten för att minska kostnaden, ska hyresintäkten reducera boendekostnaden och inte räknas som inkomst för den enskilde. Intäkt av uthyrning reducerar hyran även i de fall ett kvarboende vuxet barn betalar hyra. Om boendekostnaden trots intäkt av uthyrning fortfarande överstiger högsta godtagbara nivå, bör den enskilde göra vad han/hon kan för att skaffa en billigare bostad. Under förutsättning att så sker, godtas under en övergångsperiod (rådrum är fyra månader) boendekostnaden (reducerad med hyresintäkten) i avvaktan på bostadsbyte.

12.13 Elkostnad

Den faktiska kostnaden för hushållsel ersätts, om den är rimlig. I vissa fall ingår elkostnaden i hyresbeloppet.

13. Bistånd till fritidsaktiviteter

13.1 Barnperspektiv

Barn i familjer som fått försörjningsstöd under längre tid kan beviljas extra bistånd till fritidsaktiviteter, lägvistelser eller annan rekreation, om biståndet är en förutsättning för att barnet ska kunna delta i sådana aktiviteter. Ekonomiskt bistånd kan också beviljas för resor med allmänna kommunikationsmedel för att barnet ska ha möjlighet att delta i aktivitet som bistånd beviljats för.

13.1 Fritidsaktivitet för barn

Riksnormens budgetpost för lek och fritid omfattar kostnader för sådana inomhus- och utomhusaktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet att delta i. Kultur och viss motion ingår, liksom kostnad för inköp av cykel, skidutrustning och skridskor. Sådana inköp kräver dock en längre tids sparande, vilket för familjer som under längre tid lever på socialbidragens nivå knappast är möjligt.

13.1.1. Lägervistelse

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till lägvistelse, till exempel idrottsläger, scoutläger, cirkusskola etc.

13.1.2 Skolaktiviteter

Barn bör ha möjlighet att delta i aktiviteter som ordnas för klassen som exempelvis lägerskola eller klassresa. Ekonomiskt bistånd kan därför beviljas till skälig kostnad.

13.1.3 Rekreativresa/semester

Se avsnitt Resor- ej arbetsresor, Rekreativresa

13.2 Fritidsaktivitet för vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd

Vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd, som på grund av medicinska, psykiska eller sociala skäl har svårigheter att vara aktiva och hålla kontakt med andra, kan beviljas bistånd till fritidsaktiviteter för att bryta isolering och passivering. Fritidsaktivitet kan vara att delta i studiecirkel, fysisk träning eller annan organiserad verksamhet. Om skälen uppfylls kan bistånd utöver lek & fritidsnormen beviljas under tre månader. Därefter ska en ny

bedömning göras. Om det finns medicinska skäl till att delta i aktiviteter ska detta styrkas med intyg från behörig sjukvårdspersonal eller tillämpas i samband med utskrivet fysisk aktivitet på recept (FAR).

13.3 Cykel till vuxen

Huvudregeln är att kostnad för inköp av cykel ingår i riksnormen. *Se avsnitt Försörjningsstöd, Lek och fritid.* En sökande som har en daglig aktivitet och som på grund av avstånd, motivation, medicinska eller sociala skäl kan beviljas en begagnad cykel för att kunna fullfölja planeringen mot egen försörjning. Bistånd kan då beviljas till en begagnad cykel.

13.4 Cykel till barn och ungdom

Huvudprincipen är att kostnad för cykel ingår i riksnormen och inte beviljas utöver. *Se under avsnitt Försörjningsstöd, Lek och fritid.* Ekonomiskt bistånd kan dock efter särskild bedömning, beviljas till inköp av begagnad cykel och cykelhjälm maximalt 2 gånger under grundskoletiden. Om bistånd inte utgått under grundskoletiden kan man få bistånd till en cykel under gymnasietiden om behov föreligger.

13.4.1 Cykelreparation

Ekonomiskt bistånd till cykelreparation kan beviljas om det anses skäligt i förhållande till kostnad av nyanskaffning av en begagnad cykel.

14. Kostnader i samband med umgänge

Barn och ungdomar ska i ekonomiskt biståndssammanhang inte missgynnas av att föräldrarna inte lever tillsammans. Vid beräkning av umgängeskostnad ska reducerad riksnorm beviljas för det antal dagar barnet är hos umgängesföräldern (exempelvis varannan helg/sex dagar i månaden). På sommaren och vid större helger får antalet dagar anpassas till överenskommelse mellan föräldrar om den är skälig. Avtal mellan föräldrarna om umgänge ska uppvisas vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Umgängeskostnad kan beviljas till och med juni det år ungdomen fyller 20 år under förutsättning att ungdomen går i skolan på heltid på grundskolenivå, gymnasienivå eller motsvarande studiestöd eller förlängt barnbidrag.

14.1 Vid traditionellt umgänge

Boföräldern (den som barnet är folkbokförd hos) har rätt till underhållsstöd från Försäkringskassan om underhållsbidrag helt eller delvis inte betalas av den andre föräldern. Ekonomiskt bistånd beviljas till umgänge enligt fastställt avtal om rätt till umgänge. Ersättning utgår till umgängesföräldern med dagsbelopp motsvarande riksnormens budgetposter för livsmedel, hälsa/hygien, lek och fritid. Om boföräldern erhåller ekonomiskt bistånd, görs avdrag motsvarande budgetposterna för livsmedel, hälsa/hygien, lek och fritid om barnet under minst 14 dagar sammanhängande vistas hos umgängesföräldern.

14.2 Vid växelvis boende

Vid växelvis boende beviljas ekonomiskt bistånd för aktuellt antal dagar enligt riksnormens dagsbelopp för aktuell åldersgrupp.

14.3 Umgängesresor

Se under avsnitt "Resor i samband med umgänge med barn"

15. Livsföring i övrigt - avgifter

Försörjningsstödets behovsposter och fastställda riksnorm enligt 4:3 SoL kan inte helt ersätta den individuella behovsprövningen. Möjligheter att bevilja ekonomiskt bistånd med andra belopp och till andra ändamål måste alltid finnas. Den enskilde kan ha rätt till ekonomiskt bistånd i speciella situationer eller till särskilda behov för att uppnå en skälig levnadsnivå.

15.1 Avgift för hemtjänst/hemsjukvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till fastställd avgift. Den som saknar beskattningsbar inkomst eller förmögenhet behöver inte betala avgift för hemtjänst och hemsjukvård. Den enskilde ska då söka nedsättning av avgiften hos avgiftshandläggare på Vård- och omsorgsförvaltningen.

15.2 Avgift för förskoleverksamhet, förskoleklass och skolbarnomsorg

Avgift för förskoleverksamhet, förskoleklass, och skolbarnomsorg beviljas enligt kommunens taxa. Den enskilde kan ha rätt till nedsatt avgift och ska därför först ta kontakt med handläggare inom barn- och utbildningsförvaltningen för att begära avgiftsbefrielse. I Kungsörs kommun erbjuds avgiftsfri förskola för barn 3-5 år från och med höstterminen det år barnet fyller 3 år. De tre-, fyra- och femåringar som inte redan har plats i förskolan, erbjuds en avgiftsfri plats á 15 timmar i veckan under samma terminstid som grundskolan.

15.3 Kostnad för resor till förskolan/skolan

Behovet av skolskjuts tillgodoses av barn- och utbildningsförvaltningen genom en ansökan. Kostnad för resor till förskolan/skolan beviljas inte och ekonomiskt bistånd utgår inte heller till de depositionsavgifter som vissa privata förskolor debiterar när barnet skrivs in.

15.4 Avgifter hos Migrationsverket

Vid ansökan om svenskt medborgarskap ska en avgift betalas. Ekonomiskt bistånd beviljas inte till avgiften då skälig levnadsnivå kan uppnås utan medborgarskapet. Ansökningsavgiften för uppehållstillstånd ska i regel inte beviljas. *Se under avsnitt "Resor- ej arbetsresor".*

15.5 Avgift för färdtjänst

För färdtjänst beviljas faktisk egenavgift per månad. Kostnaderna för egenavgiften ska styrkas. *Observera att kostnad för färdtjänst kan ingå i merkostnadsersättning (tidigare handikappersättning), och i dessa fall beviljas inte ekonomiskt bistånd till kostnaden. Se rutin Färdtjänst.*

16. Livsföring i övrigt - kostnader i samband med flytt

14.1 Flyttkostnad

Flytt eller byte av bostad godtas om medicinska och/eller sociala skäl finns. Individuell bedömning görs av den enskildes möjlighet att själv ordna vad som krävs vid flyttning.

14.2 Flyttstädning

Kostnaden godtas i normalfallet inte, men en individuell prövning görs av den enskildes möjlighet/förmåga att städa själv.

14.3 Sanering

Kostnaden godtas i normalfallet inte, men en individuell prövning görs av den enskildes möjlighet/förmåga att själv vidta åtgärder samt utifrån ekonomiska, sociala och medicinska skäl. Exempel på situationer är vid risk för avhysning eller när hemtjänsten bedömer att hemmet är en sanitär olägenhet för att de ska kunna utföra sitt arbete.

14.4 Reparationskostnad

Kostnaden för reparation på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet godtas inte, men undantag kan göras om mycket starka skäl finns för att flytta.

14.5 Hyrbil/släpkärra

Kostnaden godtas i normalfallet under förutsättning att den enskilde själv kan köra eller få hjälp av anhörig/vänner. I vissa fall kan skäl finnas att godta kostnad att anlita flyttfirma.

14.6 Flytt hjälp

kostnad godtas i normalfallet inte, men en individuell prövning görs av den enskildes möjlighet/förmåga att själv ansvara för att packa, bära etc.

14.7 Magasineringskostnader

Kostnad för magasinering av bohag godtas endast i undantagsfall efter ansökan från den enskilde, som själv ansvarar för att beställa tjänsten och ingå avtal med magasineringsfirman. Kostnadsförslag från olika magasineringsfirmor bör lämnas in för bedömning av billigaste alternativet.

Beslut om bistånd till magasineringskostnad ska tidsbegränsas. Vid bedömning av rätten till bistånd ska hänsyn tas till bohagets skick och storlek samt om kostnad för magasinering överstiger kostnad för inköp av nytt motsvarande bohag.

Vid avhysning ansvarar Kronofogdemyndigheten för magasinering av bohaget under viss tid och debiterar den enskilde kostnaden för detta, liksom för övriga kostnader i samband med avhysningen. Ekonomiskt bistånd beviljas i normalfallet inte till sådan kostnad. Om den enskilde har behov av sitt magasinerade bohag, kan han eller hon hämta det mot en avgift. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till sådan avgift efter en individuell prövning.

14.8 Flytt av fast telefonabonnemang

Kostnaden godtas om abonnemang finns och det också finns sociala, medicinska eller psykiska skäl för telefoninnehav.

14.8.1 Dubbla månadsavgifter godtas i normalfallet inte då den enskilde förväntas planera flytten så att dubbla kostnader inte uppstår. Om den enskilde inte själv kan påverka dag för inflyttning kan dubbla månadsavgifter godtas under förutsättning att det föreligger särskilda skäl. Dubbla månadsavgifter bör också godtas för våldsutsatta personer som är i behov av skyddat boende och som inte har möjlighet att disponera eventuella egna medel.

15. Livsföring i övrigt - kostnader i hemmet

15.1 Barnperspektiv

För barnfamiljer som har långvarigt behov av ekonomiskt bistånd bör barnens situation särskilt beaktas när behovet av förnyelse av hemutrustning bedöms. För umgängesbarn bör kostnad för säng och sängutrustning i regel beviljas.

15.2 Hemutrustning

Ekonomiskt bistånd till komplettering eller nyanskaffning av möbler, husgeråd eller annan hemutrustning som behövs för att hemmet ska fungera, kan beviljas till hushåll som under överskådlig tid ej beräknas bli självförsörjande. Hänsyn ska tas till allmän standardutveckling i samhället och till vad en låginkomsttagare i normalfallet kan bekosta. Nivån på det bistånd som beviljas ska utgöra varken över- eller understandard, och även den begagnade marknaden bör undersökas. Utrustning och aktuella belopp. *Se rutin Hemutrustning.* Efter en vårdperiod kan personer, som i ett led i rehabiliteringen flyttar till eget boende, ha rätt till ekonomiskt bistånd till hemutrustning om han/hon saknar bohag sedan tidigare. I en akut situation efter t.ex. brand i bostaden, kan ekonomiskt bistånd till hemutrustning beviljas om hemförsäkring saknas efter en särskild prövning och utifrån ett barnperspektiv. För den som är flykting kan behovet av hemutrustning tillgodoses genom hemutrustningslån via CSN.

15.2.1 Tvättmaskin

Ekonomiskt bistånd till inköp av tvättmaskin kan beviljas i följande fall:

- om det föreligger medicinska skäl till att tvätta mycket mer än normalt. Behovet ska styrkas med läkarintyg.
- om det förekommer fysiskt eller psykiskt funktionshinder som gör det oskäligt svårt att använda fastighetens ordinarie tvättstuga.
- om behovet kan inte tillgodoses på annat sätt till exempel genom handikappersättning eller hjälp i hemmet. Om behov av tvättmaskin uppstår på grund av att fastigheten saknar tvättstuga ska sökanden i första hand hänvisas till hyresvärden. Om den enskilde själv önskar få tvättmaskin/torktumlare installerad av hyresvärden i sin lägenhet och som medför en installationskostnad/tilläggsavgift på månadshyran, kan ovanstående punkt tillämpas vid bedömning.

15.2.2 Diskmaskin

Se kriterier för tvättmaskin, samma resonemang tillämpas.

15.2.3 Mikrovågsugn

Bistånd beviljas ej till mikrovågsugn. Behovet bedöms kunna tillgodoses genom användning av kökets grundutrustning.

15.3 Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid (minst sex månader) haft försörjningsstöd eller som under längre tid kommer att vara beroende av försörjningsstöd eller har inkomster i nivå med normen kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandens egna möjligheter att skaffa nödvändig utrustning från sitt sociala nätverk såsom vänner och familj. Om familjen har äldre barn bör behovet av spädbarnsutrustning utredas närmare kring vad som eventuellt behöver kompletteras. Om

föräldern är ensamstående bör även den andra förälderns möjligheter till att bidra utredas. Hembesök kan göras för att utreda behovet av spädbarnsutrustning.

15.3.1 Bistånd till full spädbarnsutrustning beviljas med högst 10 % av basbeloppet efter utredning av behovet Vad som omfattar en grundutrustning. *Se rutin Spädbarnsutrustning.* Vid inköp av spädbarnsutrustning hänvisas i första hand till begagnade marknaden. Biståndet kan utbetalas 1-2 månader innan beräknad nedkomst.

15.3.2 Bistånd till begagnad sittvagn

kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom försäljning av befintlig liggvagn. Detta kan bli aktuellt vid behov av dubbelvagn. Inkomsterna vid försäljning av liggvagn tillsammans med biståndet som är uträknat för barnvagn bör täcka behovet av dubbelvagn. Vid annat fall är det individuell bedömning av behovet och det billigaste alternativet som gäller. För den som är flykting kan behov av spädbarnsutrustning tillgodoses genom statliga lån via CSN (extra hemutrustningslån). *Se hemsidan www.csn.se för mer information.*

15.4 Hemförsäkring

Ekonomiskt bistånd ska beviljas till skälig kostnad. I de fall den sökande har årsinbetalningar ska individen uppmanas begära månads-, eller kvartalsinbetalningar. Alla som är folkbokförda på en adress täcks av lägenhetsinnehavarens hemförsäkring. Det gäller personer som har någon form av hushållsgemenskap med lägenhetsinnehavaren, till exempel unga vuxna som bor kvar hemma hos föräldrarna eller syskon eller kamrater som delar lägenhet. Inneboende utgör undantag och ska uppmanas skaffa en egen hemförsäkring.

Observera att flertalet fackligt anslutna har en kollektiv hemförsäkring.

I de fall socialtjänsten godtar att den sökande bor kvar i ägd bostad godtas kostnad för kompletterande bostadsrätts- eller villaförsäkring. Schablonbeloppet beräknas enligt Konsumentverkets schabloner och genomsnittskostnader.

15.5 Telefoninstallation

Ekonomiskt bistånd till installation av fast telefoni kan beviljas om det finns sociala, medicinska eller psykiatriska skäl till telefoninnehav, exempel på detta kan vara för att upprätthålla kontakter med andra vårdgivare. Ett alternativ till fast telefoni är mobiltelefoni och bedömning bör göras om detta är ett mer fördelaktigt och mer lämpligt alternativ. Som till exempel i de fall den enskilde har skulder som förhindrar att ett fast abonnemang kan tecknas.

Ekonomiskt bistånd beviljas i första hand till mobiltelefon med kontantkort, högst 1 % av basbeloppet.

16. Livsföring i övrigt - övriga kostnader

16.1 Fickpengar

Fickpengar till vuxna som saknar inkomst och vistas på sjukhus/behandlingshem m.m. utbetalas med belopp som motsvarar budgetposterna: lek och fritid, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och TV-avgift. Kostnader för lokala resor kan tillkomma.

16.2 Kostnad för glasögon

Om den enskilde uppger ett behov av glasögon kan kostnaden för synundersökning beviljas efter uppvisande av kvitto.

16.2.1 Barn

Inom Landstinget Sörmland kan barn mellan åldrarna 8-19 år få ett bidrag om 800 kronor per år till glasögon. Den enskilde får betala för glasögonen själv och i efterhand söka bidraget från Landstinget.

16.2.2 Vuxna

Den sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Bidrag till glasögonbågar beviljas med högst 1,7 procent av basbeloppet. Om det finns medicinskt behov av till exempel särskild slipning eller behandling av glaset (exempel antireflex/repkydd) ska det framgå av intyget. Den extra kostnaden ska godtas om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel. Kostnad för ögonlinser ska godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg.

16.3 Fackföreningsavgift/avgift arbetslöshetskassa

Ekonomiskt bistånd beviljas till faktisk kostnad för fackföreningsavgift och/eller avgift till arbetslöshetskassa. Om det är möjligt för den enskilde att få helt eller reducerad avgift ska i första hand en sådan ansökan göras.

16.4 Kostnad för dator och internet/bredband

Abonnemangskostnad för bredband kan vid särskilda fall såsom starka sociala eller medicinska omständigheter/skäl beviljas kostnaden med upp till 0,5 % av basbeloppet per månad.

16.4.1 Barn och unga

Studerande barn och unga i Kungsörs kommun tillgodoses behovet av dator/ipad genom tillgång via grundskola och gymnasium.

16.4.2 Vuxna utan barn

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnad för en dator per hushåll, om det finns arbetsrehabiliterande eller sociala skäl. Det kan bland annat handla om att bryta isolering eller utöva kompetenshöjande verksamhet. Uppfylls skälen kan ekonomiskt bistånd till inköp av dator beviljas med upp till sex procent av basbeloppet.

16.5 ID-kort

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnader för att införskaffa en giltig ID-handling, om den enskilde saknar pass eller annan ID-handling, och behöver sådan i kontakt med myndigheter, sjukvården, teckna avtal eller för att sköta post- och bankaffärer m.m. I enlighet med lagen om identitetskort för folkbokförda i Sverige (2015:899) är åldersgränsen för att utfärda ett identitetskort från 13 år. Ekonomiskt bistånd kan därför beviljas till barn/ungdomar från 13 års ålder om föräldrarna i samband med ansökan uppger godtagbara skäl för behovet.

Om barnet/ungdomen avser att öppna ett eget bankkonto på den bank som vårdnadshavaren är kund hos, ska möjligheten för kostnadsfri ID-handling undersökas. Kostnaden för ID- foto kan då beviljas.

16.6 Pass

Kostnaden beviljas som regel inte då den inte bedöms behövas för att uppnå en skälig levnadsnivå.

16.7 Juridisk hjälp

I första hand ska den sökande utnyttja det rättskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättskydd gäller till exempel för tvister angående vårdnad och underhåll men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden eller bodelning. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan när rättshjälpskydd ingår i den enskildes hemförsäkring. Ekonomiskt bistånd kan i vissa fall beviljas till kostnader för rådgivning som föregår ett beslut om rättshjälp och rättshjälpsavgift. Detta kan bli aktuellt om det finns särskilt starka sociala skäl, t.ex. familjerättsliga ärenden eller ärenden som rör boendet. Gällande resekostnad till tingsrätten vid förhandling. *Se avsnitt Resor- ej arbetsresor, Övriga resor.*

16.8 Familjerådgivning

Med hänvisning till familjerådgivningen i KAK som är kostnadsfri.

16.9 Äktenskapsskillnad

Bistånd kan beviljas för avgiften som betalas till Tingsrätten vid ansökan om äktenskapsskillnad i de fall det föreligger särskilda skäl. Exempel på detta kan vara kvinnofridsärenden eller i de ärenden där individer är gifta, men inte lever tillsammans och det är ett hinder för möjliga ersättningar från Försäkringskassan.

16.10 Kurslitteratur

Om ekonomiskt stöd ges av socialtjänsten för studier på grundskolenivå ska även rimlig kostnad för böcker och annat studiematerial ingå i biståndet. Möjligheten att köpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta.

16.11 Psykoterapi

Ekonomiskt bistånd till psykoterapi beviljas i normalfallet inte. Regionen har huvudansvaret för psykoterapikostnader. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till primärvårdcentral eller närmaste öppna psykiatriska mottagning. Patientens kostnad för psykoterapi som omfattas av högkostnadsskyddet räknas som godtagbar utgift. Ekonomiskt bistånd till kostnad för psykoterapi, som inte omfattas av högkostnadsskyddet kan i mycket särskilda fall beviljas. Undantag kan även göras för den som i en akut krissituation har behov av terapeutiska samtal och inte omedelbart kan erbjudas detta genom Regionen. **En bedömning skrivs i ett sådant fall fram för beslut av socialnämndens myndighetsutskott.**

Till utredningen ska bifogas:

- intyg av läkare med psykiatrikompetens som styrker att behov finns ur psykiatrisk synvinkel och att behovet inte är så akut att behandling prioriteras av landstinget. Av intyget ska framgå vilken terapiform som krävs, förväntad behandlingstid och förväntad effekt av behandlingen.
- utlåtande/behandlingsplan från psykoterapeut som visar planerat antal terapitillfällen per månad, den totala terapitidens längd, terapeutens kompetens och kostnad per terapitillfälle.
- Regionens beslut om avslag på ansökan om bidrag. Om villkoren är uppfyllda kan bistånd beviljas i form av ett begränsat antal behandlingar hos legitimerad psykoterapeut till dess att Regionen kan överta ansvaret för behandlingen. Besked ska inhämtas från Regionen om när övertagandet kan ske. Om den terapeutiska behandlingen utförs av en privatläkare kan detta beviljas om den ingår i vårdgarantin.

16.12 Julklappar eller födelsedagspresenter

Bistånd till julklappar och födelsedagspresenter ingår ej i begreppet livsföring i övrigt och ska därför inte beviljas.

16.13 Kostnader i samband med studentexamen

För gymnasieelever som tar studenten kan bistånd till studentmössa beviljas med högst 600 kr. Biståndet bör beviljas då de flesta låginkomsttagare bedöms kunna bekosta en studentmössa. Det bedöms som viktigt att barn vars föräldrar som uppbär försörjningsstöd får en likvärdig examen som sina skolkamrater.

Vid ansökan om kläder i samband med studentexamen hänvisas familjen/ungdomen att i god tid börja planera för utgiften. Detta utifrån att riksnormen samt det behovsprövade extra tillägget till studiebidraget för hemmaboende skolungdomar eller ensamkommande flyktingungdomar från CSN inte medräknas som inkomst.

16.14 Hjälpmedel via kommun och Region

Kommunens rehabiliteringsverksamhet förmedlar hjälpmedel som till exempel rullator, rullstol, toaförhöjning och övriga hjälpmedel som kan vara aktuella för den dagliga livsföringen. Ekonomiskt bistånd kan beviljas efter individuell prövning till kostnad för egenavgiften om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Kontakt bör tas med arbetsterapeut, sjukgymnast om oklarheter finns kring ansvarsfördelning, kostnader etc.

16.14.1 För barn och ungdomar är hos Regionen avgiftsfria - utom ortopediska skor, för vilka en egenavgift tas ut.

16.14.2 För vuxna (utom ortopediska skor) omfattas av särskilt högkostnadsskydd. Vissa förbrukningsartiklar som exempelvis stomihjälpmedel m.m, föreskrivs på ett så kallat hjälpmedelskort och omfattas av högkostnadsskyddet för läkemedel.

16.14.3 Egenavgift för hjälpmedel

beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som till exempel hörapparat, batterier, TENS med mera, om behovet inte kan tillgodoses via Regionen eller Försäkringskassan.

16.14.4 Ortopediska hjälpmedel (inlägg och skor) Vid behov av ortopediska inlägg eller skor ska medicinska underlag styrka behovet. Möjlighet till bidrag via Regionen ska utredas. *Se rutin Ortopediska hjälpmedel- skor och inlägg.*

16.15 Begravningskostnad

Ekonomiskt bistånd till begravningskostnader bör motsvara kostnaden för en begravning i Sverige och inte vara högre än ett halvt prisbasbelopp.

Förutom kostnader för att ta hand om stoftet och begravningsakten bör biståndet även omfatta kostnad för gravsten med inskription och transport till gravplats i Sverige. I allmänt vedertagna begravningstraditioner får även anses ingå viss blomdekoration och en enklare förtäring för en mindre krets sörjande. Däremot ingår inte merkostnader för transport till utlandet och begravning utomlands.

I en förälders försörjningsskyldighet ligger även ansvar för att efter förmåga stå för kostnader för ett barns begravning.

16.16 Dödsboanmälan

Se särskilda riktlinjer för handläggning av dödsboärenden.

17. Resor som inte är arbetsresor

17.1 Barnperspektiv

Hänvisa familjer i första hand till barn och ungdomsaktiviteter inom kommunen som vanligtvis är kostnadsfria eller till ett skäligt självkostnadspris. Undantag från huvudregeln kan göras för barnfamiljer som haft behov av ekonomiskt bistånd under minst ett år och som inte beräknas bli självförsörjande med egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och med hänsyn till barnets ålder.

Om föräldern/föräldrarna omfattas av Jobbstimulans ska detta tas i beaktande i bedömningen för hur familjen själv har planerat för en semesteraktivitet.

17.2 Rekreationsresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte ska beviljas. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig eller dylikt i rehabiliterande syfte eller till exempel en resa till ett AA- konvent.

Långbidragstagande barnfamiljer hänvisas främst och att i första hand söka medel ur kommunens *Rambergsfond*, *se särskild rutin och blankett*. Finns inte fondmedel att tillgå kan

ekonomiskt bistånd beviljas med högst 1000 kr per vuxen och högst 750 kr per barn utifrån en individuell bedömning och beroende på vilken aktivitet/resa familjen lämnat in som förslag. Rekreationsresa för barnfamiljer ska som regel inte beviljas varje år.

Rekreationsresa med umgängesbarn kan beviljas om särskilda skäl föreligger. I bedömningen ska dessutom ovanstående tas i beaktande.

17.3 Resa till begravning

Bistånd kan beviljas för resa om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till inom Sverige. Det innebär att billigast möjliga färdstätt ska användas.

17.4 Återföreningsresor

Bistånd till denna typ av resor beviljas inte utan synnerliga skäl. Undantag kan göras när Röda Korset beviljat hjälp till reskostnaden för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige. Undantaget gäller även för föräldrar/syskon som beviljats hjälp till reskostnaden för att återförenas med sitt barn som kommit till Sverige som ensamkommande. Vid sådan resa kan bistånd beviljas till egenavgiften (*se kammarrättsdom, målnr. 2013-2765*).

17.5 Återvändningsresor

Ska prövas individuellt genom beslut av myndighetsutskottet efter utredning om Migrationsverkets regler för detta och om behovet därigenom kan bli tillgodosett eller inte.

17.6 Resor i samband med barnumgänge

Behovsprövningen ska innefatta:

- Barnets behov av umgänge.
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar
- Skäligheten av kostnaden för resan.

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna.

Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur reskostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgängesresa beviljas. Vid längre avstånd (minst 10 mil enkel väg eller vid resor utomlands), har dock boföräldern ansvar att bidra utifrån sin ekonomi, men om han/hon inte kan betala, får umgängesföräldern stå för hela kostnaden.

Om barnet är placerat utanför hemmet (familjehemsplacering/HVB) ska kontakt tas med ansvarig socialsekreterare för ärendet kring umgänget.

Ersättning ges för resa med billigaste färdmedel max två gånger per månad utifrån vad som är rimligt med hänsyn till avstånd och barnets ålder. Resekostnaderna ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att bekosta, dock högst en resa per månad inom Norden. Bistånd till utlandsresor beviljas inte utan synnerliga skäl.

17.7 Övriga resor

Kostnad för resor i samband med ansökan om uppehållstillstånd och anskaffande av ID-handling beviljas. Kostnad för resor till och från domstolen ska i första hand ansökas om från aktuell domstol. På kallelsen till domstolen står det om möjligheterna att begära utbetalning i förskott.

På www.domstol.se/Till-dig-som-ar/ finns information om vilka ersättningsregler som gäller för brottsoffer, åtalad, vittne och klagande. Man kan även ringa till domstolen för information om vilka ersättningsregler som gäller.

17.8 Riksfärdtjänst

Ekonomiskt bistånd till egenavgift för riksfärdtjänst beviljas i normalfallet inte. Ändamålet med riksfärdtjänst är resor utanför hemkommunen för rekreation eller annan personlig angelägenhet och bistånd för sådana aktiviteter beviljas endast i undantagsfall.

18. Kostnader i samband med sjukvård

18.1 Medicin

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnad för förskrivet läkemedel som ingår i högkostnadsskyddet i avvaktan på rätt till frikort. Enligt reglerna för högkostnadsskyddet, ska apoteket erbjuda det billigaste alternativet av det förskrivna läkemedlet. Om den enskilde väljer ett dyrare alternativ får hon/han betala en merkostnad, som inte omfattas av högkostnadsskyddet. Ekonomiskt bistånd beviljas inte till sådan merkostnad. Om ett förskrivet läkemedel av medicinska skäl inte får bytas ut, ska läkaren ange det på receptblanketten. Om det förskrivna läkemedlet ingår i högkostnadsskyddet, behöver den enskilde då inte betala någon merkostnad. Om det förskrivna medlet inte ingår i högkostnadsskyddet, får hon/han betala hela kostnaden själv. Ekonomiskt bistånd beviljas inte till läkemedel utom högkostnadsskyddet.

Ekonomiskt bistånd kan utifrån en individuell bedömning beviljas till preventivmedel.

18.2 Barnperspektiv

Vid särskilda skäl när barn är i behov av läkemedel som ej ingår i högkostnadsskyddet kan en individuell prövning göras. Behovet ska vara styrkt med intyg från vården.

18.3 Sjukhusvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till dygnsavgift efter reducering med normens belopp för livsmedel.

18.3.1 Barnperspektiv

Vid barns sjukhusvistelse, godtas avgift för förälders vistelse på sjukhuset efter individuell prövning utifrån barnets behov. Vid förlossning kan sjukvårdsavgift godtas för förälder eller annan anhörig vistelse på sjukhus under ett dygn.

18.3.2 Provrörsbefruktning (IVF)

Par som utreds eller genomgår en IVF behandling inom Region Västmanland kan beviljas bistånd för kostnader till läkarbesök/undersökning om dessa avgifter ingår i högkostnadsskyddet. Detta gäller även utgifter för medicin i samband med behandling, under förutsättning att det ingår i högkostnadsskyddet. Ekonomiskt bistånd till ytterligare behandlingstillfällen beviljas ej.

Vid behov av resor till kliniker utanför länet beviljas kostnaden för sjukresa i regel av Regionens sjukreseenhet.

18.4 Läkarvård och sjukgymnastik m.m.

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnader för åtgärder som omfattas av Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och som omfattas av högkostnadsskyddet i avvaktan på rätt till frikort. Från och med 1 januari 2017 infördes avgiftsfria besök inom primärvården. Se Region Västmanlands hemsida för fullständig lista på patientavgifter.

All registrering av högkostnadskort och frikort sker digitalt i Västmanland. Vid ansökan ska kvitto eller faktura uppvisas.

18.4.1 Gynekologisk cellprovtagning och mammografiscreening

Är inom Region Västmanland kostnadsfri. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till fakturaavgift för akutbesök om särskilda skäl föreligger. Kostnad för tilläggsavgift vid hembesök omfattas inte av högkostnadsskyddet och ersätts inte. Ekonomiskt bistånd ska inte beviljas till avgift för åtgärder som den kommunala hemsjukvården ansvarar för. I första hand ska nedsättning av avgiften ske.

18.5 Sjukresor

Personer som har ett hälsotillstånd som medför stora svårigheter att resa med allmänna kommunikationer har rätt till sjukresor från Region Västmanland. Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnad för egenavgift i avvaktan på rätt till frikort enligt högkostnadsskyddet. För personer som har behov av att resa till olika vårdinstanser inom länet, men som ej är berättigad till sjukresa, kan bistånd beviljas för billigaste färd sätt. Se rutin Ersättning för resor.

18.6 Självrisk på försäkring

Om en sökande ansöker om kostnaden för självrisk vid ett skadefall, får en individuell bedömning göras utifrån typ av skadefall om bistånd ska beviljas. Om självrisken överstiger vad som bedöms som skälig kostnad för aktuellt skadefall ska ekonomiskt bistånd inte beviljas. Se mer under avsnittet *Beräkning av ekonomiskt bistånd*.

19. Skulder

19.1 Allmänt

Med skuld avses kostnad som förfallit till betalning. Undantaget är en kostnad för obetald hyres- eller elfaktura som har förfallit till betalning inom den senaste månaden.

Ekonomiskt bistånd till skulder ska prövas restriktivt och den enskilde bör erbjudas tid hos budget- och skuldrådgivare för att därigenom hjälpas i kontakterna med fordringsägarna eller få sin skuld prövad enligt skuldsaneringslagen.

Bistånd till skulder prövas i första hand enligt 4 kap 1 § SoL. Om utredningen visar att obetald skuld får allvarliga sociala konsekvenser för den enskilde kan ekonomiskt bistånd beviljas om det är enda möjlighet för den enskilde att uppnå skälig levnadsnivå. I första hand gäller detta skulder för boende eller hushållsel, där utebliven betalning kan medföra avhysning från bostaden eller avstängning av elleveransen.

Ekonomiskt bistånd till skulder kan också beviljas, om betalning av skulden är en förutsättning för att uppnå målet med andra insatser, exempelvis arbetsmarknadsinsatser, arbetsrehabilitering eller boende.

19.2 Hyres- och elskuld

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till skuld för boende eller hushållsel (*se enligt Socialnämndens delegationsordning*). Hyresskulder, andra boendeskulder och el-skulder bör bedömas och ställas utifrån de allvarliga konsekvenser som en avhysning eller avstängning av elleverans kan medföra, särskilt för barnfamiljer.

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för att ta reda på hur detta påverkar barnens livssituation. Avhysning och elavstängning för barnfamiljer bör ske endast i undantagsfall. Hänsyn bör också tas till familjens möjligheter att i framtiden kunna godkännas som hyresgäst med eget kontrakt.

19.2.1 Barnperspektiv

Barn ska alltid tillförsäkras ett tryggt boende – både hos umgängesförälder eller vid växelvis boende. Detta ska alltid beaktas när någon av föräldrarna riskerar att avhysas. Ekonomiskt bistånd till skuld för boende eller hushållsel kan i vissa fall beviljas med villkor om återbetalning om den sökande regelbundet haft och har inkomster som överstiger ekonomiskt biståndsnormen, och därigenom uppnår skälig levnadsnivå, och det inte är möjligt att nå överenskommelse med fordringsägaren om avbetalning inom rimlig tid.

Bistånd till skuld mot återbetalning beviljas enligt 4 kap 2 § SoL med villkor om återbetalning enligt 9 kap 2§ 2st SoL. *Se rutin Försörjningsstöd mot återbetalning.*

19.2.2 Skuld för avgift för förskoleverksamhet

Skulden behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med Bildningsförvaltningen. Hotas ändå barnet av uppsägning från plats i förskoleverksamheten och det är viktigt att så inte sker ska ansvarig för förskoleverksamheten kontaktas. Har barnet av sociala skäl, behov av platsen får den enligt skollagen inte sägas upp. En individuell bedömning måste göras i varje ärende där helhetssituationen måste beaktas.

19.2.3 Skuld till Kronofogden

Vid utmätning av lön ska den enskilde kontakta Kronofogden för att få behålla ett så kallat förbehållsbelopp. I förbehållsbeloppet ingår dels boendekostnad, dels ett så kallat normalbelopp som ska täcka vanliga levnadsomkostnader. Där ingår till exempel mat, kläder, hygien, telefon, bredband, hushållsel, försäkringar, fackföreningsavgift, a-kasseavgift och andra mindre utgifter för tillfälliga behov. Beloppet varierar beroende på familjesituation. Till exempel får man tillägg om det finns barn att försörja.

20. Tandvård

20.1 Allmänt

Vid en nyansökan om ekonomiskt bistånd för tandvård som redan är utförd ska kostnaden betraktas som skuld och därför inte beviljas om den sökande vid behandlingstillfället inte varit berättigad ekonomiskt bistånd.

20.2 Akut tandvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till akut tandvård som innebär åtgärder för att avhjälpa svåra smärttillstånd eller tillstånd som medför betydande obehag. Det ska framgå av inlämnat kvitto/faktura att tandvården varit av akut karaktär. Framgår det inte på ett tydligt sätt ska kontakt tas med tandläkaren för klargörande av karaktären av den genomförda behandlingen.

20.3 Nödvändig tandvård

Vid längre tids beroende av försörjningsstöd, **minst sex månader**, och där en egen försörjning inte ligger nära i tid, kan även annan tandvård än akut beviljas om det är nödvändigt för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrad tandstatus och är en förutsättning för att fungera socialt och för att kunna arbeta. Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Omfattningen på tandvårdsbehandlingen och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att kosta på sig.
- Om den sökande inom kommande sex månader bedöms kunna nå egen försörjning ska avvägas huruvida behandlingen kan vänta till dess.
- Ett kostnadsförslag ska alltid inlämnas på föreslagen tandvårdsbehandling och ska innehålla total bruttokostnad samt Försäkringskassans ersättningsdel. Eventuell avgift för upprättande av kostnadsförslag ersätts i de fall socialtjänsten särskilt har begärt sådant.
- Kostnaden för tandläkarundersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet, dock inte kostnad för eventuellt uteblivet besök.
- Oberoende tandläkare (förtroendetandläkare) ska konsulteras vid kostnader överstigande 15% av prisbasbeloppet samt om kostnadsförslaget innehåller oklarheter.

- Folktandvårdens prislista för de åtgärder som debiteras ska vara vägledande och behandlingen ska utföras av tandläkare som är ansluten till Försäkringskassan.
- Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Denna ska vara styrkt med att klienten fått remiss till specialisttandvård.
- Sökande som har egen inkomst över norm men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad ska i första hand hänvisas till att göra en avbetalningsplan hos tandläkaren.
- Ett beslut om bistånd till tandvård sträcker sig ofta över flera månader men ska alltid tidsbegränsas. Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månadsvis och när beslut fattas som löper över flera månader ska en omprövningsklausul alltid skrivas in i beslutet.

20.4 Olika sökandegrupper

20.4.1 Sökanden med skuld till Kronofogden

Personer med införsel ska uppvisa ett beslut på Kronofogdemyndighetens bedömning innan behovet av försörjningsstöd till akut eller nödvändig tandvård utreds och bedöms. Personer som har införsel och lever på Kronofogdens förbehållsbelopp och är i behov av akut eller nödvändig tandvård ska kontakta Kronofogden för att få nedsatt införsel för motsvarande kostnad. Den sökande ska styrka behovet med det billigaste alternativet för tandvård genom att lämna ett kostnadsförslag till Kronofogden. Personer med införsel ska uppvisa ett beslut på Kronofogdens bedömning innan behov av försörjningsstöd till akut och nödvändig tandvård utreds och bedöms.

När det gäller personer med pågående skuldsanering inkluderats akut och nödvändig tandvård det belopp som de har till sin försörjning varje månad.

20.4.2 Sökanden med egna inkomster

Personer som har egna inkomster i nivå med gällande riksnorm men ändå söker ekonomiskt bistånd för tandvård, kan beviljas bistånd i vissa fall. I första hand ska den sökande hänvisas till avbetalningsplan med behandlande tandläkare. Vid bedömning av omfattning och kostnad av den sökta tandvården ska den jämföras med vad en låginkomsttagare har råd med.

Om tandvårdskostnaden är skälig beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad han eller hon själv kan betala med sitt normöverskott under sex månader. Behandlingen ska precis som ovan nämnt, syfta till att personen uppnår en godtagbar tuggförmåga och ges möjlighet att fungera socialt.

20.4.3 Sökanden med tandvårdsrädsla

I undantagsfall kan kostnader för narkos eller annan motsvarande smärtlindring godtas för personer med tandvårdsrädsla. Detta ska vara styrkt med läkarintyg och personen ska inte kunnat tillgodogöra sig sjukvårdens behandling för tandvårdsrädsla.

20.4.4 Sökanden aktuella inom Kriminalvården

Om en intagen avtjänar ett straff som är längre än två år kan den enskilde få grundläggande tandvård i Kriminalvården. Det får den intagne betala med egna medel. Kriminalvården kan ibland betala för akut tandvård. Kronofogdemyndigheten kan bevilja anstånd vid pågående utmätning för att möjliggöra betalning av tandvårdskostnad. *Se under avsnitt "Nödvändig tandvård"*.

20.5 Rätten till bistånd och beslut

Vid bedömning av rätten till bistånd tas ställning till dels den föreslagna behandlingen och dels till kostnaderna för denna. Den kostnad som godtas ligger till grund för prövningen av den sökandes rätt till ekonomiskt bistånd. En bedömning görs också av den sökandes betalningsförmåga både på kortare och längre sikt.

Vid normöverskott förväntas den enskilde spara till mer sällan förekommande utgifter, och bör i normalfallet själv kunna betala sina tandvårdskostnader

Beslut om bistånd till tandvårdskostnad ska tidsbegränsas att gälla för den angivna behandlingsperioden (i normalfallet högst 12 månader) och rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad. Ett förbehåll om återkallelse ska skrivas in i beslut som avser behandling som sträcker sig över mer än en månad.

20.6 Betalning

I normalfallet får den enskilde en specificerad faktura som denne får lämna in till ansvarig socialsekreterare vid månatliga ansökan om ekonomiskt bistånd, eller utifrån förfalldatum. Socialsekreteraren betalar vanligtvis fakturabeloppet direkt till behandlande tandläkare. I övriga fall får socialsekreteraren komma överens med den enskilde om hur fakturan ska betalas. I de fall socialsekreteraren bedömer att den enskilde saknar möjlighet att själv betala till tandläkaren, kan fakturan - som ska vara adresserad till den enskilde, godtas på utförd och godkänd behandling. Eventuell fakturaavgift godtas i dessa fall.

20.7 Övrigt om tandvård

I Västmanland är tandvård till och med det år man fyller 21 år avgiftsfri. För att kunna ta del av den kostnadsfria tandvården måste man vara folkbokförd i Västmanland. Personer med sjukdom eller funktionsnedsättning kan få tandvårdsstöd som består av två delar.

- Den ena delen av stödet riktar sig till personer som har stora tandvårdsbehov på grund av långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning. De som uppfyller förutsättningarna för denna del av stödet kan, efter prövning av landstinget, få tandvård till hälso- och sjukvårdsavgift.
- Den andra delen är ett bidrag som kan användas till förebyggande tandvård. Bidraget, som hanteras av Försäkringskassan kallas särskilt tandvårdsbidrag, STB, och riktar sig till personer som på grund av sin sjukdom eller funktionsnedsättning riskerar att få en försämrad tandhälsa.

21. Särskilda frågor

21.1 Bidragsbrott

Bidragsbrottslagen omfattar ekonomiska förmåner som betalas ut för personligt ändamål och som beslutas av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, CSN, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, arbetslöshetskassorna eller kommunerna.

Vid upptäckt av eller misstanke om att en person som söker eller har ekonomiskt bistånd har begått brott enligt bidragsbrottslagen ska utredning inledas. En anmälan till polismyndigheten ska ske om utredningen visar misstänkt bidragsbrott (se delegationsordning).

Undantag görs om det belopp som den enskilde genom bidragsbrottet fått är så pass lågt att polismyndigheten inte avser att åtgärda anmälan. Beloppsgränsen är 300 kronor. Om samma person vid upprepade tillfällen fått ut belopp som understiger 300 kronor kan ett undantag göras i bedömningen av beloppsgränsen av polismyndigheten. *Se rutin Bidragsbrott.*

21.2 Utlandsvistelse

Personer som uppburit försörjningsstöd mer än ett år, kan ha rätt till bibehållet försörjningsstöd till uppehälle under högst en månad per år, om starka sociala skäl föreligger. Detta under förutsättning att vistelsen i övrigt inte påverkar utbildnings- eller arbetsmöjligheter negativt. Bedömningen bör vara att vistelsen är ägnad att stärka den enskildes förutsättningar att leva ett självständigt liv.

21.3 Överklagande

Beslut om ekonomiskt bistånd kan överklagas genom förvaltningsbesvär (22-25 §§ förvaltningslagen) med stöd av 16 kap 3 § socialtjänstlagen.

Ett beslut som överklagas genom förvaltningsbesvär innebär att domstolen kan pröva både lagligheten och lämpligheten av ett beslut. Domstolen kan därvid göra en fullständig omprövning av hela beslutet och sätta ett nytt beslut i stället för det tidigare. Beslut enligt 4 kap 1 och 5 §§ socialtjänstlagen kan överklagas med förvaltningsbesvär. *Se rutin Överklagan.*

22. Särskilda grupper

22.1 Arbetsökanden generellt

Arbetsökande är den som saknar arbete på hel- eller deltid, den som väntar på eller uppstår arbetslöshetsersättning och den som väntar på eller deltar i arbetsmarknadsåtgärd.

Arbetsökande är också den som studerar eller är sjukskriven och som saknar ett arbete att återgå till.

Socialtjänsten kan som huvudregel kräva att en arbetsökande person står till arbetsmarknadens förfogande på heltid och att denne tar anvisat arbete. Den biståndssökande måste söka och ta varje lämpligt arbete, utifrån den sökandes förutsättningar för arbetet och övriga personliga förhållanden. Egen försörjning är primärt framför önskat arbete.

Socialtjänsten ska som huvudregel samarbeta med Arbetsförmedlingen kring arbetsökande biståndsmottagare, i synnerhet när det rör människor med olika former av arbetshinder. En

förutsättning för att ett samarbete och utbyte av information är att den sökande ger sitt medgivande till att det sker. Ett medgivande ska vara skriftligt.

För att som arbetssökande ha rätt till ekonomiskt bistånd ska man;

- vara anmäld som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen
- aktivt söka arbete på egen hand, söka brett yrkesmässigt, söka regelbundet och inom pendlingsavstånd, eller vara beredd att flytta
- följa Arbetsförmedlingens planering
- delta i aktiviteter som bidrar till att förbättra sina möjligheter att bli självförsörjande

22.1.1 Krav på motprestation

Socialtjänsten kan som huvudregel inte kräva motprestation i form av oavlönad heltidssysselsättning som inte är att betrakta som arbete, arbetsmarknadspolitisk åtgärd, praktik eller kompetenshöjande åtgärd. Socialtjänsten kan dock ställa krav på deltagande i praktiskt arbete när det ingår som en tidsbegränsad del i en utredning och är motiverat utifrån den enskildes situation.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att den enskilde ska delta i behandlingsinsatser på grund av exempelvis missbruk, för att få ekonomiskt bistånd. Sådana insatser är inte att betrakta som kompetenshöjande insatser. Socialtjänsten ska göra en grundläggande utredning som belyser den sökandes sociala situation, hälsomässiga förutsättningar, utbildningsbakgrund och arbetslivserfarenhet. Av utredningen ska framgå hur länge den sökande varit inskriven på Arbetsförmedlingen, vilka aktiviteter som planeras och om handlingsplan är upprättad.

22.1.2 Den egna arbetsmarknadsverksamhetens roll

Det är viktigt att ta reda på om den sökande har en funktionsnedsättning som ger en nedsatt arbetsförmåga. Planering ska göras tillsammans med den sökande och dokumenteras i en handlingsplan som ska kunna överlämnas till den som ska se till att planeringen kan verkställas. Kartläggningen om den sökandes situation kopplat till arbetslöshet och bedömning av behov av kompetenshöjande insatser eller praktik kan göras av den kommunala arbetsmarknadsverksamheten. Kartläggningen som görs där är en del av socialtjänstens utredning. Den samlade utredningen ligger till grund för vilka insatser den sökande har behov av.

22.1.3 Praktik eller kompetenshöjande verksamhet enligt 4 kap 4 § SoL

Bestämmelserna i 4 kap 4§ SoL ger möjligheter att ställa krav på arbetslösa personer som uppstår försörjningsstöd att delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon annan lämplig arbetsmarknadsåtgärd.

Syftet med praktik eller andra kompetenshöjande insatser är att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Den enskilde ska utveckla sina möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, i en fortsatt utbildning. Insatsen ska utformas med skälig hänsyn till dennes individuella önskemål och förutsättningar.

Innan beslut fattas ska samråd ske med Arbetsförmedlingen för att förvissa sig om att Arbetsförmedlingen inte kan erbjuda sina åtgärder och att insatsen är den mest lämpade. Socialtjänstens insatser får inte ersätta arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Om den sökande utan godtagbart skäl avböjer att delta i, eller uteblir från, praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas enligt 4 kap 5§ SoL.

22.2 Arbetssökanden med arbetshinder

Den som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller social problematik är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande har rätt till bistånd om han eller hon utifrån förmåga verkar för att försöka förändra sin situation på ett sådant sätt att målet egen försörjning kan uppnås. Socialtjänstens utredning kan behöva kompletteras med en utredning och bedömning av arbetsförmåga eller en arbetspsykologisk utredning för att bedöma behovet av rehabiliterande insatser. För personer som är aktuella för samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan (exempelvis sjukskrivna arbetslösa) sker sådan bedömning genom dessa parter, men för personer som av olika skäl inte får tillgång till dessa åtgärder kan vid behov detta utföras inom den kommunala arbetsmarknadsverksamheten.

Den enskilde ska medverka till utredning och rehabilitering i syfte att återfå eller uppnå en större arbetsförmåga. En individuell bedömning ska ske om den enskilde i någon mån kan stå till arbetsmarknadens förfogande trots sitt arbetshinder, och om det är rimligt att ställa krav på att denne ska vara anmäld på arbetsförmedlingen och söka arbete.

Arbetslösa personer som på grund av funktionsnedsättning har en nedsatt arbetsförmåga kan få extra stöd från Arbetsförmedlingen på flera olika sätt. En nedsatt arbetsförmåga kan kompenseras med hjälp av ekonomiskt stöd, ändrad arbetsorganisation, alternativa arbetssätt eller en fysisk anpassning av arbetsplatsen. Arbetsförmedlingen gör alltid en bedömning av den sökandes behov och prövar om han eller hon har rätt till särskild hjälp.

För personer som har behov av arbetslivsinriktad rehabilitering, och är inskrivna vid Försäkringskassan samverkar Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan kring rehabiliteringen. Arbetsförmedlingen har specialister som kan klargöra den enskildes förutsättningar och vid behov anpassa den enskildes arbetssituation.

För personer som har behov av rehabilitering, men saknar rätt till sjukpenning (s.k. nollklassade) har socialtjänsten, utifrån kommunens yttersta ansvar, ansvar för att se till att den enskilde får de insatser som behövs för att kunna återfå, eller öka, sin arbetsförmåga.

22.3 Unga arbetssökanden

Arbetsförmedlingens *Jobbgaranti för ungdomar* är ett arbetsmarknadsprogram för arbetslösa ungdomar 16-24 år. Syftet med jobbgarantin är att erbjuda ungdomar särskilda insatser på ett tidigt stadium för att de så snabbt som möjligt ska få arbete eller påbörja utbildning. Det är av största vikt att de ungdomar som söker ekonomiskt bistånd är anmälda som arbetssökande på Arbetsförmedlingen så att de kommer att omfattas av jobbgarantin.

Ett nära samarbete kring unga arbetslösa mellan socialtjänsten och Arbetsförmedlingen ska alltid ske om biståndsbehovet inte bara är tillfälligt och om den sökande ger sitt samtycke. Om den sökande inte ger sitt samtycke till utbyte av information och samarbete ska han eller hon verifiera att han/hon är inskriven, har en pågående handlingsplan, är aktivt arbetssökande och följer planeringen med Arbetsförmedlingen.

22.3.1. Ersättning

Den som deltar i jobbgarantin får ersättning i form av aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Försäkringskassan beräknar och betalar ut ersättningarna. Aktivitetsstödet storlek beräknas enligt tre nivåer av den dagsförtjänst som arbetslöshetskassan lämnar uppgifter om. Utvecklingsersättningens storlek beror dels på om den unge har slutbetyg från gymnasiet dels på ålder.

För att den unge ska beviljas ersättning ska han/hon följa den planering som görs med Arbetsförmedlingen om det inte finns särskilda skäl som talat emot detta.

22.3.2 Verksamhet för unga

Inom den kommunala arbetsmarknadsverksamheten kan ungdomar erbjudas kompetenshöjande verksamhet som insats från Socialtjänsten eller Arbetsförmedlingen. Om den unge inte kan delta i ungdomsgarantin pga. hälsoskäl ska detta styrkas med läkarintyg.

22.4 Unga sökanden med arbetshinder

För arbetslösa ungdomar 18-24 har socialtjänsten samma ansvar och förhållningssätt som för vuxna. Ungdomar som inte får eller kan delta i Jobb- och utvecklingsgarantin för unga ska aktualiseras till arbetsmarknadsverksamheten där flera aktörer med gemensamma insatser arbetar för att stödja individen att närma sig egen försörjning. Om den enskilde bedöms att inte ha förmåga att långsiktigt komma ut i ett arbetsliv ska andra möjligheter till en framtida egen försörjning, social trygghet och ett självständigt liv utredas.

22.5 Samordnad individuell plan (SIP)

Om den enskilde har behov av samordnade insatser både från socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska kommunen och landstinget upprätta en individuell plan, om den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda och han eller hon samtycker till att den upprättas (2 kap 7 § SoL). Om det utifrån individens situation finns behov av samverkan med Arbetsförmedling och Försäkringskassa ska även de, om individen samtycker till det, bjudas in till mötet om den individuella planen.

22.6 Sjukdom/saknar arbetsförmåga

Arbetshinder på grund av sjukdom ska styrkas med läkarintyg. Av intyget ska framgå vilken arbetsförmåga den enskilde har utifrån sin sjukdom eller funktionsnedsättning. Intyget behövs för att utreda om den enskilde helt eller delvis kan arbeta, söka arbete, arbetsträna eller delta i andra kompetenshöjande insatser. Om det i utredningen av ekonomiskt bistånd framkommer att den enskilde saknar arbetsförmåga av sociala, psykiska eller fysiska skäl kan ekonomiskt bistånd beviljas utan läkarintyg.

Om det är medicinskt lämpligt ska den enskilde erbjudas arbetsrehabiliterande insatser, exempelvis arbetsträning. Krav kan även ställas på att personer med lindrigare psykiska problem ska delta i arbetsträning, praktik eller andra kompetenshöjande insatser enligt 4 kap 4§ SoL.

Insatserna ska inte ersätta vård och behandling, men kan vara ett komplement eller ett led i rehabiliteringen. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade utifrån behovet av kompetensutveckling.

22.7 Studerande

22.7.1 Skolungdomar

Föräldrar/vårdnadshavare är försörjningsskyldiga för ungdomar som går i gymnasiet, dock längst tills han/hon fyller 21 år (7 kap 1§ Föräldrabalken). Ungdomar som går i gymnasieskola eller annan jämförbar utbildning inklusive gymnasiestudier vid Komvux räknas med i familjens norm vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd. Detta gäller även för gymnasieelever som studerar på annan ort. Tillämpliga studiestödsformer ska sökas, t ex inackorderingstillägg. Från det år den unge fyller 20 år kan den unge söka studiemedel för gymnasiestudier. Krav ska ställas på att ungdomen söker bidragsdelen.

Observera att: när föräldrarnas försörjningsskyldighet för ungdomen upphör när denne fyllt 21 år och han/hon väljer att fortsätta studier på gymnasienivå eller motsvarande, ställs samma krav som för övriga studerande att söka bidrag- samt lånedel från CSN. Då räknas han/hon som självförsörjande och ska inte medräknas i familjens norm men ska dela på de gemensamma hushållskostnaderna. Se rutin Inneboende och hyresdel.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till ungdomar som omfattas av barn- och ungdomsvården och som behöver fullfölja sina studier på gymnasium vars föräldrar inte fullföljer/kan fullfölja försörjningsskyldigheten.

Eventuella kostnader för kurslitteratur, i första hand begagnade böcker, kan beviljas om studierna godkänns enligt ovan.

22.7.2 Studerande vuxna

Vid godkända studier kan utgifter för obligatorisk studielitteratur räknas som godtagbar kostnad. Möjligheten att köpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta.

SFI

För personer som omfattas av etableringsprogrammet, förutsätts grundutbildningen i svenska vara avklarad efter avslutat program. För övriga personer godkänns studier på SFI upp till D-nivå om studierna bedöms underlätta för individen att ta sig in på den reguljära arbetsmarknaden.

Grundskolenivå

Vuxna som studerar på grundskolenivå bör ha rätt till försörjningsstöd i de fall socialsekreterare bedömer att studierna är en förutsättning för att den enskilde i framtiden ska kunna stå till arbetsmarknadens förfogande. Viktigt att upprätta en handlingsplan med den enskilde, då studierna godkänns för en tidsbegränsad period och omprövas terminsvis. En förutsättning för beviljande av försörjningsstöd är att alla andra bidragsformer från CSN är prövade.

Krav ställs inte på att studielån ska tas vid studier på grundskolenivå. Om merparten av studierna, det vill säga mer än hälften av de valda kurserna, ligger på grundskolenivå gäller

reglerna för studier på grundskolenivå. Bedrivs studierna i huvudsak på gymnasienivå ska bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd göras utifrån reglerna för studier på gymnasienivå.

Gymnasienivå

Studier på gymnasienivå kan vara Komvux, Folkhögskola och yrkesutbildningar. Grundregeln är att den som studerar på gymnasienivå ska om det är möjligt söka studiemedel från CSN, det vill säga både låne- och bidragsdel.

Utgångspunkten är att vuxenstuderande på gymnasienivå inte står till arbetsmarknadens förfogande och är därför inte berättigade till försörjningsstöd. Klarar den studerande inte sin försörjning, och har reella möjligheter att utan studier få ett arbete som medför stadigvarande försörjning, är det rimligt att kräva att han eller hon avbryter studierna och söker arbete.

Det bör dock vara möjligt att avsluta påbörjad kurs eller termin för att inte försvåra för den enskilde att i framtiden återuppta studierna. En individuell prövning kan även ske och undantag kan till exempel göras om det föreligger starka medicinska/sociala skäl. Medicinska skäl ska styrkas med läkarintyg.

Den enskilde kan ges möjlighet att under en termin prova på att studera på gymnasienivå för att underlätta arbetsrehabilitering. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta studierna för att påbörja erbjudet arbete.

Vid *yrkesutbildningar* på gymnasienivå bör personen undersöka möjligheten till finansiering genom Arbetsförmedlingen eller genom studiemedel. Det vill säga studielån eller studiebidrag. En individ som har fått beviljat studiestartstöd från CSN ska kunna erhålla kompletterande försörjningsstöd.

Se kriterier för studiestartstöd på www.csn.se

Makar/sammanboende där ena parten studerar med studiemedel kan erhålla kompletterande försörjningsstöd om studierna påtagligt förbättrar möjligheterna till egen försörjning för familjen. Som inkomst räknas då fullt studiemedelsbelopp inklusive bidrag, lån och eventuella tilläggs lån. I de ärenden där individen vill studera men inte är berättigad till studiemedel från CSN på grund av tidigare ej uppnådda studieresultat, kan en individuell bedömning göras i det enskilda fallet.

Orsaken till varför studieresultatet inte uppnåtts bör utredas och ligga till grund för om undantag för grundregeln ska göras. Hänsyn i bedömningen bör även tas till studiemotivation, förutsättningar för att klara studierna, rimlig tidsram (1-4 månader) för att uppnå studieresultat för att åter vara berättigad studiemedel. En studieplan från lärosätet ska redovisas.

Studieuppehåll i samband med ferier

För att få försörjningsstöd under studieuppehåll/ferier gäller:

- Den studerande ska vara aktivt arbetssökande, och i god tid under terminen söka sommarjobb inför kommande studieuppehåll. När studietermen är avslutad ska den studerande stå till arbetsmarknadens förfogande, vilket innebär att vara inskriven som arbetssökande på Arbetsförmedlingen.

- Har den studerande fått sommarjobb ska han eller hon i första hand begära förskott på lön. Om det inte är möjligt och lönen utbetalas i slutet av arbetsperioden kan det bli aktuellt att försörjningsstödet beviljas mot återbetalning av intjänad lön.
- Om den studerande inte får arbete bör personen anvisas praktik eller annan kompetenshöjande insats.
- Bedöms den studerande ha rätt till ekonomiskt bistånd efter terminens slut har han eller hon rätt till detta från och med dagen efter terminens slut. Studiemedlet betalas ut i förskott och av studiemedelsbeskedet framgår för vilken period pengarna är avsedda att räckas.
- Vid beräkning av rätten till försörjningsstöd ska studiemedlet inte beräknas räckas under en längre period än vad som framgår av studiemedelsbeskedet. Har den studerande andra inkomster, exempelvis av arbete, kan ett eventuellt normöverskott räknas som inkomst vid ansökan.
- I det fall normöverskott föreligger ska en bedömning ske av om akut nödsituation föreligger. Reducerat försörjningsstöd kan beviljas under sådana omständigheter för att undanröja nödsituation.

Barn som är familjehemsplacerade/släktingplacerad

Om familjen som barnet bor hos, uppbär försörjningsstöd och får arvode för sitt uppdrag ska arvodet räknas som inkomst. Barnet ska inte ingå i hushållets norm och omkostnadsdelen för barnet ska inte medräknas som inkomst.

22.8 Egna företagare

Egenföretagare har i normalfallet inte rätt till ekonomiskt bistånd. Kontroll om sökande har ett företag kan göras på upplysningstjänst (exempelvis *Bisnode Infotorg*).

Krav ska ställas på att företaget avregistreras eller är vilande om inte den sökande kan försörja sig genom sitt företag. Om företaget är avregistrerat eller vilande, ska den enskilde styrka att det är inaktivt, ställa sig till arbetsmarknadens förfogande och skriva in sig på arbetsförmedlingen för att bli berättigad till ekonomiskt bistånd. Det åvilar den sökande att inkomma med underlag som visar att företaget är avregistrerat eller vilande. Inkommer inga sådana handlingar ska beslut fattas utifrån att företaget är aktivt.

Undantag kan göras i följande fall:

- Behovet av bistånd är kortvarigt (högst tre månader), därefter ger firman åter inkomster.
- Företagaren har uppburit aktivitetsstöd från arbetsförmedlingen under sex månader och det finns utsikter att företaget ger inkomster inom en snar framtid (högst tre månader).

- Verksamheten i firman ger en viss inkomst och den sökande bedöms inte vara möjlig att placera på lönearbetsmarknaden.
- Bedömning ska göras i samråd med arbetsförmedlingen. *Starta-egget-bidrag* från Arbetsförmedlingen räknas som en arbetsmarknadsåtgärd. Under den period sådant bidrag utgår, kan kompletterande ekonomiskt bistånd beviljas till hushållets försörjning.

22.8.1 Personer med fria yrken

Sökande med fria yrken (konstnärer, författare, artister, frilans etc.) har ofta F- skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa, det vill säga de ska vara inskrivna på Arbetsförmedlingen och söka alla tillgängliga och lämpliga arbeten.

22.9 Långvarigt bidragsberoende

Långvarigt bidragsberoende bedöms vara;

- personer yngre än 25 år som har fått ekonomiskt bistånd i sex månader eller mer under en 12-månadersperiod
- personer 25 år eller äldre som har fått ekonomiskt bistånd i 10 månader eller mer under en period om 12 månader.

Personer med långvariga ekonomiska problem kan behöva rådgivning och stöd för att kunna förändra sin situation. Budgetrådgivning kan vara ett mycket viktigt inslag i stödet till den enskilde. I de fall det finns stora skulder kan skuldsanering enligt Lag om skuldsanering vara aktuellt.

22.9.1 Handlingsplan

För människor som bedöms bli beroende av ekonomiskt bistånd längre tid än tre månader ska en handlingsplan upprättas. Handlingsplanen syftar till att tydliggöra planeringen för hur den enskilde ska bli självförsörjande. Socialtjänsten har ansvaret för upprättandet av och uppföljningen av handlingsplanen så länge personen har kontakt med socialtjänsten.

22.10 Utländska medborgare

En utländsk medborgare, med undantag från vissa EU-medborgare och deras anhöriga, får inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd.

22.10.1 Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare *med uppehålls- och arbetstillstånd* i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd.

22.10.2 Med uppehållstillstånd för besök

Utländska medborgare *med uppehållstillstånd för besök* är inte berättigade till försörjningsstöd, utan ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet.

För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre månaders vistelse i Sverige. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha denna typ av uppehållstillstånd redan vid inresan. Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, då i en akut nödsituation. Upphållstillståndet har beviljats av Migrationsverket under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

22.10.3 Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t ex turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger endast rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett till närmaste ambassad/konsulat och/eller hem.

Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd. Vänder sig personen till socialtjänsten efter mer än tre månader i landet och personen saknar uppehållstillstånd och har inte heller ansökt om uppehållstillstånd, är socialtjänsten enligt utlänningsförordningen skyldig att underrätta polismyndigheten. Skyldigheten inträder första gången en nämnd vidtar en åtgärd i ett ärende om socialtjänst, till exempel registrerar en ansökan om ekonomiskt bistånd.

Socialnämnden bör också uppmana personen att ta kontakt med Migrationsverket för att ansöka om ett uppehållstillstånd. Ansöker personen inte om uppehållstillstånd kan det möjligen bli aktuellt med bistånd i avvaktan på avvisning eller utvisning.

22.10.4 Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen. Kommunen har det yttersta ansvaret i de fall behovet inte kan tillgodoses inom LMA, det vill säga endast sådana kostnader som inte omfattas av LMA. Personerna har ett eget ansvar att i första hand ansöka enligt LMA och erhålla ett beslut, innan försörjningsstöd prövas. Personen kan ansöka om särskilt bidrag enligt LMA för exempelvis spädbarnsutrustning, vinterkläder, glasögon, kosttillskott och hjälpmedel utifrån funktionshinder.

Möjligheter till boende via Migrationsverkets förläggningar finns inom LMA, sökande ska i första hand hänvisas att ordna med boende genom Migrationsverket.

Om personer har haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på ett år eller kortare tid, har de möjlighet under förlängning/omprövningstiden att åter få dagersättning från Migrationsverket enligt LMA.

22.11. EU-medborgare

22.11.1 Allmän orientering

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-

länderna Island, Norge och Liechtenstein. Reglerna om uppehållsrätt omfattar i vissa avseenden också medborgare från Schweiz, EU-medborgare kan vistas i Sverige utan uppehållstillstånd i upp till tre månader.

22.11.2 Upphållsrätt

Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom utnyttjar den fria rörligheten. Upphållsrätt grundas inte på något formellt myndighetsbeslut utan uppehållsrätten inträder när de i lagen uppställda villkoren för olika kategorier av EU-medborgare är uppfyllda. Omvänt har en person inte uppehållsrätt om villkoren inte är uppfyllda. Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar.

Den som uppfyller kraven för uppehållsrätt och därmed har rätt att vistas i Sverige längre än tre månader har även rätt till likabehandling. Det innebär samma rättigheter och skyldigheter som övriga svenska medborgare och socialtjänstlagen ska tillämpas fullt ut.

EU-medborgaren har uppehållsrätt om han eller hon:

- är arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning
- är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller
- har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige.

Med familjemedlem avses make/maka eller sambo. Med familjemedlem avses vidare släkting i rakt nedstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning. Slutligen avses även släkting i rakt uppstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av dem för sin försörjning. En registrerad partner jämställs med make. Det skall noteras att familjemedlemmar inte behöver vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt.

En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år och under denna tid haft uppehållsrätt kan ansöka om permanent uppehållsrätt hos Migrationsverket

Personer som flyttar från ett annat land till Sverige och planerar att bo här i mer än ett år bör normalt vara folkbokförd här. Skatteverket ansvarar för folkbokföring. För att en EU-medborgare ska kunna bli folkbokförd ska denne kunna antas ha uppehållsrätt i minst ett år. En EU-medborgare som är arbetslös kan ha uppehållsrätt, men kan inte bli folkbokförd på den grunden.

22.11.3 Upphållskort

En EU-medborgares familjemedlem som inte är EU-medborgare (tredjelands-medborgare) ska ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket senast tre månader efter ankomsten till

Sverige. Ett bevis om registreringen och ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort utfärdas omedelbart.

22.11.4 Yrkesverksamma personer

En EU-medborgare har uppehållsrätt om han eller hon är arbetstagare eller egen företagare i Sverige. För att betraktas som arbetstagare ska arbetet utföras åt någon annan, personen ska vara under dennes arbetsledning och arbetet ska ske mot ersättning. Arbetet som utförs ska anses vara sådant som normalt hör hemma på arbetsmarknaden och i den omfattningen att det inte är marginellt och sidoordnat. Svartarbete ger inte uppehållsrätt.

Om arbetstagaren drabbas av tillfällig arbetsoförmåga på grund av sjukdom eller olycksfall behåller personen sin ställning som arbetstagare och uppehållsrätt under tiden som han eller hon inte kan arbeta. En EU-medborgare som har uppehållsrätt som arbetstagare behåller sin uppehållsrätt om han eller hon blir ofrivilligt arbetslös efter mer än ett års anställning och har anmält sig som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen. En EU-medborgare som fullgjort en tidsbegränsad anställning som varit kortare än ett år eller blir ofrivilligt arbetslös inom de första tolv månaderna av en anställning behåller sin uppehållsrätt under sex månader.

Om den enskilde själv väljer att avsluta sin anställning behåller denne inte sin ställning som arbetstagare. För att ha uppehållsrätt måste denne istället uppfylla de kriterier som gäller för arbetssökande.

Upphållsrätten förutsätter att en arbetstagare kan visa intyg om anställning eller liknande. En EU-medborgare med uppehållsrätt som arbetstagare har samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. För rätt till bistånd krävs det självklart att övriga krav enligt 4 kap 1 § SoL är uppfyllda.

22.11.5 Arbetssökande

En EU-medborgare har vidare uppehållsrätt om han eller hon är arbetssökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. EU-domstolen har fastslagit att sex månader normalt sett är en tillräcklig tid för att den arbetssökande ska ha en verklig möjlighet att hitta ett arbete, men att det under vissa omständigheter kan röra sig om längre tid. Det finns ingen absolut tidsgräns för hur länge en EU-medborgare kan betraktas som arbetssökande. Avgörande är om den arbetssökande verkligen söker arbete och om det finns en verklig möjlighet att få en anställning. Det måste avgöras från fall till fall.

Vistelsebegreppet och socialtjänstens regler om kommunens yttersta ansvar samt den enskildes rätt till bistånd innebär att en individuell prövning måste göras om bistånd skall utgå och i vilken omfattning. En arbetssökande EU-medborgare har i regel inte rätt till försörjningsstöd. En individuell bedömning måste dock alltid göras i det enskilda fallet, där hänsyn bland annat skall tas till vistelsetidens längd och avsikten med vistelsen.

Se under avsnitt "Övrigt försörjningsstöd- skäliga kostnader" och "Akut hjälpbehov".

För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land där man tillfälligt vistas. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd skall utges.

22.11.6 Icke yrkesverksamma personer

Vissa studerande och personer, (till exempel pensionärer) som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och en heltäckande sjukförsäkring har uppehållsrätt. En EU-medborgare, som lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen, ska i princip behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd skall utges.

22.11.7 Tillfällig vistelse

EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel som turister eller affärsresande, och som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem. Det skall noteras att en EU-medborgare som uppfyller kriterierna för uppehållsrätt enbart kan bli aktuella för avvisning i särskilda situationer. EU-medborgare som inte är arbetstagare, egenföretagare, arbetssökande och deras familjemedlemmar får dock avvisas till exempel om de under vistelsen i Sverige utgör en belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.

23. Etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (2017:820)

23.1 Allmänt

Förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ersätter tidigare etableringslagen (2010:197) och trädde i kraft årsskiftet 2017/2018. Syftet med det nya regelverket är att försöka underlätta och påskynda nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet. Den nya lagen reglerar i huvudsak det statliga ansvaret för etableringsinsatser. De nyanlända blir anvisade till det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

En anvisning till etableringsprogrammet får göras för en individ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare som är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Lagen gäller för nyanlända invandrare som har fyllt 20 år men inte 65 år och som har ett uppehållstillstånd, för att se vilka som omfattas av lagen, se § 1- 3. Förordningen (2017:820) innehåller även bestämmelse om programmets innehåll och hur länge en nyanländ får ta del av etableringsinsatser.

23.1.1 Deltagande

När man deltar i etableringsprogrammet ska man följa överenskommen planering. Man behöver rapportera sina aktiviteter varje månad och meddela AF vid sjukdom.

23.1.2 Utbildningsplikt

Utbildningsplikten syftar till att den som är långtidsarbetssökande hos Arbetsförmedlingen, därifrån ska erbjudas lämplig utbildning för att snabbare kunna etablera sig på arbetsmarknaden.

23.1.3 Ersättning

Den som är nyanländ i Sverige kan få etableringsersättning. Man ansöker om etableringsersättning hos Arbetsförmedlingen som beslutar om etableringsersättningen och dess storlek. Försäkringskassan betalar ut etableringsersättningen när den nyanlände har en etableringsplan hos Arbetsförmedlingen.

23.1.4 Tilläggsförmåner utöver etableringsersättningen

Nyanlända som har rätt till etableringsersättning kan få tilläggsförmåner: etableringstillägg respektive bostadsersättning. Försäkringskassan är både beslutande och utbetalande myndighet. Tilläggsförmånerna betalas ut tillsammans med etableringsersättningen.

Se vidare information på: www.fk.se

§ 51

Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd (SN 2020/110)

Nuvarande riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd är från 2015. Förvaltningen har tagit fram ett nytt förslag till nya riktlinjer.

Syftet med riktlinjerna är att personer som ansöker om ekonomiskt bistånd i kommunen ska ges lika behandling när det gäller såväl bidragsnivå som förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd samt insatser för att den sökande ska finna vägar till egen försörjning.

Riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd ska ge stöd och vägledning i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen samt i de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras.

Beslutsunderlag

Följande handlingar utgör underlag i ärendet:

- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse 2020-05-29 med bilaga

SN överläggning

Under överläggningen diskuteras de föreslagna riktlinjerna. Nämnden skickar med förslag till korrigeringar i bl.a. punkterna 8.3, 12.3 och 16.4.1.

Beslut

Socialnämnden ger förvaltningen i uppdrag att justera förslaget till Riktlinjer för ekonomiskt bistånd enligt diskussionen i överläggningen.

Beslut i ärendet tas vid kommande sammanträde.

Justerandes sign	Protokollsutdrag till Akten
Utdragsbestyrkande	

Socialnämnden

2020-08-25

§

Revidering av delegationsordningen – nya regler om utreseförbud från och med 1 juli, Lagen om Vård av Unga (LVU) (SN 2020/X)

Socialförvaltningen föreslår att delegationsordningen kompletteras med delegation enligt §§ 31, 31 b, 31 c och 31 d LVU om utreseförbud om det finns en påtaglig risk för att någon som är under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas.

Beslutsunderlag

Följande handlingar utgör underlag i ärendet:

- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse 2020-07-29

Förslag till beslut

Socialnämnden kompletterar delegationsordningen avseende

Ansökan om utreseförbud enligt 31 b § LVU
delegat - *myndighetsutskott*

Ansökan om förlängd utredningstid enligt 31 f § LVU
gällande ansökan om utreseförbud enligt 31 b § LVU
delegat – *enhetschef / avdelningschef,*

Upphörande av beslut om utreseförbud enligt 31 b §
LVU delegat - *myndighetsutskott*

Beslut om tillfälligt utreseförbud enligt 31 d § LVU
delegat - *myndighetsutskott, socialnämndens ordförande / ersättare*

Upphörande av tillfälligt utreseförbud enligt 31 g § LVU
delegat - *myndighetsutskott, socialnämndens ordförande / ersättare*

Omprövning av utreseförbud enligt 31 c § LVU
delegat - *myndighetsutskott*

Tillfälligt undantag från utreseförbud enligt 31 i § LVU
delegat - *myndighetsutskott*

Justerandes sign	Protokollsutdrag till Socialjouren, akten
Utdragsbestyrkande	

Kungsörs kommun

Socialförvaltningen
Individ- och familjeomsorgen
Utredningsenheten
Josef Zsidó, enhetschef

Datum
20200729

Vår beteckning

Mottagare

Socialnämnden

Förslag till införande av nya beslut i socialnämndens delegationsordning

Bakgrund:

I Sverige är det inte möjligt för barn under 18 år att ingå äktenskap och vidare gäller som huvudregel att utländska barnäktenskap inte erkänns i Sverige. Men om ett barn förs ut ur Sverige för att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas utomlands har svenska myndigheter mycket begränsade möjligheter att agera i ett annat land när ett bortförande redan har skett. Mot bakgrund av detta har lagstiftaren ansett att det finns behov av att införa ett utreseförbud för att motverka att barn förs utomlands eller lämnar Sverige för att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas. Nya regler om utreseförbud föres därför in i lagen om vård för unga, LVU, från den 1 juli 2020. Regleringen gäller personer under 18 år.

I 31 a § LVU införs möjligheten att meddela ett utreseförbud, som är ett beslut som inte förutsätter något samtycke från vårdnadshavaren eller den unge (1 § fjärde stycket LVU). Utreseförbud ska kunna meddelas om det finns en påtaglig risk för att någon som är under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas. Ett beslut om utreseförbud förutsätter inte att vårdbehov enligt 2 och/eller 3 §§ LVU, dvs brister i omsorgen eller risker med den unges eget beteende, ska föreligga.

Beslut om utreseförbud meddelas av förvaltningsrätten efter ansökan av socialnämnden (31 b § LVU). Om ett utreseförbud har meddelats ska socialnämnden inom sex månader från dagen för beslutet pröva om utreseförbudet ska upphöra. Denna fråga ska därefter prövas fortlöpande inom sex månader från senaste prövning (31 c § första stycket LVU).

Socialnämnden har även möjlighet att besluta om ett tillfälligt utreseförbud om det är sannolikt att ett utreseförbud behövs och rättens beslut inte kan avvaktas med hänsyn till risken för att den unge förs utomlands eller lämnar Sverige (31 d § LVU). Detta skall underställas förvaltningsrätten inom en vecka, och efter fastställandet i förvaltningsrätten gäller beslutet om tillfälligt utreseförbud i fyra veckor. Inom denna tidsperiod ska eventuell ansökan om utreseförbud inlämnas till förvaltningsrätten.

Datum
200729

Vår beteckning

Ert datum

Er beteckning

Det finns dessutom möjlighet för nämnden att besluta om ett tillfälligt undantag från ett reseförbud för viss resa (31 i § LVU), och detta kan komma ifråga, till exempel, om ett barn som är placerat i ett familjehem och omfattas av ett beslut om utreseförbud ska följa jag med familjehemmet på en utlandsresa.

Ett beslut om utreseförbud upphör när barnet fyller 18 år, eller barnet utvisas från riket.

Förslag till beslut:

Med anledning av den ovan redovisade lagändringen föreslås socialnämnden att besluta om införandet av nya beslut i socialnämndens delegationsordning enligt följande:

- Ansökan om utreseförbud enligt 31 b § LVU
delegat - *myndighetsutskott*
- Ansökan om förlängd utredningstid enligt 31 f § LVU gällande ansökan om utreseförbud enligt 31 b § LVU
delegat – *enhetschef / avdelningschef,*
- Upphörande av beslut om utreseförbud enligt 31 b § LVU
delegat - *myndighetsutskott*
- Beslut om tillfälligt utreseförbud enligt 31 d § LVU
delegat - *myndighetsutskott, socialnämndens ordförande / ersättare*
- Upphörande av tillfälligt utreseförbud enligt 31 g § LVU
delegat - *myndighetsutskott, socialnämndens ordförande / ersättare*
- Omprövning av utreseförbud enligt 31 c § LVU
delegat - *myndighetsutskott*
- Tillfälligt undantag från utreseförbud enligt 31 i § LVU
delegat - *myndighetsutskott*

Lena Dibbern, förvaltningschef

Christer Zegarra Eriksson, avdelningschef

Socialnämnden

2020-08-25

§

Mål 2021 – Redovisning av statistik (SN 2020/78)

Socialförvaltningen presenteras aktuell statistik inför arbetet med mål 2021 och framåt.

Punkten presenteras vid sammanträdet.

Förslag till beslut

Socialnämnden tackar för informationen

Justerandes sign	Protokollsutdrag till akten
Utdragsbestyrkande	

§

Meddelanden delegationsbeslut (SN 2020/2)

Socialnämndens myndighetsutskotts protokoll 2020-06-19, §§ 95-107

Socialnämndens myndighetsutskotts protokoll 2020-08-05 §§ 108-111

Beslut som har fattats med stöd av delegationsordningen under juni och juli månad är tillgängliga för nämnden under mötet. Nedan lämnas en jämförelse mot förra året gällande antal beslut/ärenden.

Socialförvaltningen har fattat beslut enligt delegation. Jämförelse görs mot förra året.

Försörjningsstöd

	2019			2020		
	Bifall	Avslag	Belopp	Bifall	Avslag	Belopp
Januari	117	83	596396	128	115	699188
Februari	109	94	624640	116	151	628466
Mars	126	124	635348	136	119	788860
April	112	132	539666	109	137	594398
Maj	124	132	604498	117	132	768239
Juni	137	127	736543	158	151	1017547
Juli	125	101	525573	114	157	597761
Augusti	112	127	609319			
September	115	118	652101			
Oktober	147	126	847427			
November	131	102	711626			
December	117	119	626379			

Justerandes sign	Protokollsutdrag till Akten
Utdragsbestyrkande	

Beslut om utredning och behandling samt familjerätt

	Utrednings- och behandlingsbeslut		Familjerättsbeslut	
	2019	2020	2019	2020
Januari	8	15	3	3
Februari	3	15	5	4
Mars	4	14	6	4
April	10	8	5	4
Maj	4	5	6	4
Juni	5	16	4	3
Juli	11	7	8	1
Augusti	13		4	
September	6		5	
Oktober	12		7	
November	16		4	
December	13		2	

Färdtjänst och riksfärdtjänst

	Färdtjänst Antal beslut				Riksfärdtjänst Antal enkelresor	
	2019		2020		2019	2020
	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag		
Januari	5	0	6	0	12	6
Februari	5	0	12	0	10	14
Mars	6	0	9	0	12	4
April	4	0	11	0	13	0
Maj	4	0	7	0	15	2
Juni	8	1	3	0	24	4
Juli	4	0	13	0	6	1
Augusti	7	0			12	
September	6	0			8	
Oktober	8	0			14	
November	10	0				
December	10	0			28	

Justerandes sign	Protokollsutdrag till Akten
Utdragsbestyrkande	

Biståndsbeslut inom vård och omsorg

	Beslut enligt SoL 2019		Beslut enligt SoL 2020	
	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag
Januari	52	6	45	2
Februari	30	0	48	2
Mars	35	1	44	1
April	38	0	37	0
Maj	34	2	36	2
Juni	30	3	34	1
Juli	35	0	61	0
Augusti	26	1		
September	25	1		
Oktober	44	0		
November	49	2		
December	39	1		

	Beslut enligt LSS 2019		Beslut enligt LSS 2020	
	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag
Januari	4	1	3	0
Februari	0	0	3	0
Mars	3	2	1	0
April	2	0	5	2
Maj	1	0	2	4
Juni	1	0	4	2
Juli	0	1	4	2
Augusti	2	0		
September	2	0		
Oktober	1	0		
November	5	0		
December	3	0		

Justerandes sign	Protokollsutdrag till Akten
Utdragsbestyrkande	

Socialnämnden

2020-08-25

Beslutsunderlag

Följande handlingar utgör underlag i ärendet:

- Sammanfattande rapport från socialnämndens myndighetsutskotts protokoll 2020-06-19, §§ 95-107.
- Sammanfattande rapport från socialnämndens myndighetsutskotts protokoll 2020-08-05 §§ 108-111.

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att lägga meddelandena om delegationsbeslut till handlingarna.

Justerandes sign	Protokollsutdrag till Akten
Utdragsbestyrkande	

Kungsörs kommun

RAPPORT

Rapport av beslut i socialnämndens myndighetsutskott 2020-06-19, §§ 95-107

§	Ärende/delegationshänvisning	Beslut/ Kostnad
	Ärenden – vård och omsorg	
95	Bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt 9 § 8 LSS	Bifall om plats kan erbjudas på Dammsdalsskolan höstterminen 2020 Tid: ett år Kostnad: 4 982 kr/dygn, men kan bli 6 707 kr/dygn om behoven är stora
	Ärenden – ensamkommande	
96	Bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen i form av fortsatt familjehemsplacering	Bifall längst t.o.m. 2020-08-31 Kostnad: 18 624 kr/månad
97	Bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen i form av fortsatt familjehemsplacering	Bifall 2020-07-01 – 2020-08-03 Kostnad: 21 000 kr/månad
98	Bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen i form av fortsatt tillfällig placering i nätverkshemmet	Bifall 2020-07-10 – 2020-08-27 Kostnad: 1 883 kr/dygn
99	Bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen i form av förlängd placering i familjehem	Bifall 2020-08-23 – 2021-06-30 Kostnad: 20 714 kr/månad

Kungsörs kommun

RAPPORT

100	Upphörande av stadigvarande familjehemsplacering enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen	Placering upphör 2020-08-02
	Ärenden – barn övrig	
101	Rapport – Övervägande enligt 6 kap 8 § socialtjänstlagen	Till handlingarna
102	Rapport – Övervägande enligt 13 § LVU	Till handlingarna
103	Ersättning för förlorad inkomst i samband med uppdrag som familjehem	Bifall perioden 2020-08-03 – 2020-10-03 I övrigt återremiss för fortsatt utredning
	Ärenden – vuxna	
104	Bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen i form av behandling via Nutida Kognitiva Center	Bifall sex månader Kostnad: 4 100 kr/dygn
105	Bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen, i form av förlängning gällande placering på Östanbrogården	Bifall - förlängd placering perioden 2020-06-31 – 2020-09-30 Kostnad: 3 200 kr/dygn Avslag på neuro- psykiatrisk utred- ning genom Palo- magruppen
	Ärenden – övrigt	
106	Meddelande delegationsbeslut – Bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen i form av tillfällig placering i jourhem	Till handlingarna. Placering: 2020-06-01 – 2020-09-13 Kostnad: 1 850 kr/dygn
107	Aktuella institutionsplaceringar	Till handlingarna

RAPPORT

Rapport av beslut i socialnämndens myndighetsutskott 2020-08-05 §§ 108-111

§	Ärende/delegationshänvisning	Beslut/ kostnad
	Ärenden –	
108	Bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen – förlängt placering i familjehem	Stadigvarande placering
109	Ersättning för förlorad inkomst i samband med uppdrag som familjehem	Bifall för perioden 2020-08-16 – 2020-08-21
110	Ansökan till IVO om flytt av ärende till annan kommun enligt 2a kap. 11§ socialtjänstlagen	
111	Information om avslutad placering i nätverk	

Josephine Härdin
Kanslichef

Socialnämnden

2020-08-25

§

Meddelanden

Region Västmanlands redovisning Liv och hälsa ung – Resultat
Kungsörs kommun. Dnr SN 2020/106

Statistiska centralbyrån har skickat preliminärt utfall för utjämning
av LSS-kostnader mellan kommuner, utjämningsåret 2021. Dnr
SN 2020/115

Förslag till beslut

Socialnämnden lägger meddelandena till handlingarna.

Justerandes sign	Protokollsutdrag till Respektive akt
Utdragsbestyrkande	